

Procesul Bologna

Convenții

Declarații

Comunicate

Cuprins

Convenții, declarații și comunicate privind Procesul Bologna

1. 1997 – Convenția de la Lisabona, **3**
2. 1998 – Declarația de la Sorbona, **20**
3. 1999 – Declarația de la Bologna, **23**
4. 2001 – Comunicatul de la Praga, **27**
5. 2002 – Declarația de la Copenhaga, **32**
6. 2003 – Comunicatul de la Berlin, **37**
7. 2005 – Comunicatul de la Bergen, **46**
8. 2007 – Comunicatul de la Londra, **53**

CONVENȚIE

*cu privire la recunoașterea atestatelor obținute în
învățământul superior în statele din regiunea
Europei
Lisabona, 1997*

Preambul

Părțile prezentei Convenții,

Fiind conștiente de faptul că dreptul la educație este un drept al omului și că învățământul superior care, instrumental, este în scopul și progresul cunoștințelor, reprezintă un bun de o importanță culturală și științifică de excepție atât pentru indivizi, cât și pentru societate;

Având în vedere că învățământul superior trebuie să joace un rol vital în promovarea păcii, înțelegerii reciproce și toleranței, precum și în consolidarea încrederii reciproce între popoare și naționalități;

Având în vedere ca marea diversitate a sistemelor educaționale din regiunile europene reflectă varietatea culturală, socială, politică, filozofică, religioasă și economică, constituind o avere excepțională care trebuie protejată pe deplin;

În dorința de a face posibil ca toți oamenii din regiune să poată beneficia în întregime de această varietate prin facilitarea accesului locuitorilor fiecărui stat și cel al studenților fiecărei instituții educaționale ce aparține unei Parți la resursele educaționale ale altor Parți, în special prin facilitarea eforturilor lor de a-și continua studiile sau de a completa o perioadă de studii în cadrul instituțiilor de învățământ superior ale celorlalte părți;

Având în vedere că recunoașterea studiilor, certificatelor, diplomelor și titlurilor obținute în altă țară din Europa reprezintă o măsură importantă pentru promovarea mobilității academice între Parți;

Acordând o mare atenție principiilor autonomiei instituționale și fiind conștiente de necesitatea de a încuraja și proteja acest principiu;

Convins de faptul că o recunoaștere corectă a calificărilor este un element-cheie al dreptului la educație și o responsabilitate a societății;

Luând în considerație Convențiile Consiliului Europei și UNESCO care tratează recunoașterea academică în Europa:

- ▶ Convenția Europeană cu privire la Echivalența Diplomelor, având ca urmare Admiterea la Universități (1953, ETS, No. 15) și Protocolul (1964, ETS No. 49) sau ;
- ▶ Convenția Europeană cu privire la Echivalența Duratei Studiilor Universitare (1956, ETS No. 21);
- ▶ Convenția Europeană cu privire la Recunoașterea Academică a Calificărilor Universitare (1959, ETS No. 32);
- ▶ Convenția cu privire la Recunoașterea Studiilor, Diplomelor și Titlurilor în Învățământul Superior din Statele aparținând Regiunii Europene (1979);
- ▶ Convenția Europeană cu privire la Echivalența Generală a Duratei Studiilor Universitare (1990, ETS No. 138);

Luând în considerație, de asemenea, Convenția Internațională cu privire la Recunoașterea Studiilor, Diplomelor și Titlurilor în cadrul Învățământului Superior în Statele Arabe și Europene riverane Mării Mediterane (1976), adoptată în cadrul UNESCO, care vizează, parțial, recunoașterea academică în Europa;

Conștiente de faptul că prezenta Convenție trebuie să fie analizată și în contextul convențiilor UNESCO și a recomandărilor internaționale cuprinzând alte regiuni ale lumii, precum și în cel al necesității unui schimb îmbunătățit de informație între aceste Regiuni;

Fiind conștiente de marile modificări în domeniul învățământului superior în regiunile europene care au avut loc de la adoptarea acestor convenții, fapt ce rezultă dintr-o diversificare crescândă în cadrul și între sistemele naționale de învățământ superior, precum și de necesitatea de a adapta instrumentele și practica juridică în scopul reflectării acestor evoluții;

Conștiente de necesitatea de a găsi soluții comune în recunoașterea practică a problemelor în regiunea europeană;

Conștiente de necesitatea de a îmbunătăți practica curentă de recunoaștere și de a o face mai transparentă și mai bine adaptată la starea actuală a învățământului superior din regiunile europene;

Având încredere în semnificația pozitivă a convenției elaborate și adoptate sub patronajul comun al Consiliului Europei și UNESCO, care să ofere un cadru pentru o dezvoltare ulterioară a practicii de recunoaștere în regiunea europeană;

Fiind conștiente de importanța furnizării mecanismelor de implementare permanentă în scopul aplicării principiilor și prevederilor prezentei Convenții în practică, *au convenit asupra următoarelor:*

SECȚIUNEA I – DEFINIȚII

Articolul I

Luând în considerație scopurile prezentei Convenții, termenii enumerați mai jos vor avea următoarea semnificație:

Acces (la învățământul superior)

Dreptul candidaților calificați de a depune cereri și de a fi examinați pentru admiterea în sistemul de învățământ superior.

Admiterea (în instituțiile și programele de învățământ superior)

Acțiunea sau sistemul ce permite solicitanților calificați să-și continue studiile în instituțiile și/sau programele respective ale învățământului superior;

Evaluarea (instituțiilor sau programelor)

Procesul de determinare a calității educației într-o instituție sau program de învățământ superior.

Evaluarea (calificărilor individuale)

Evaluarea în scris de către un organ competent a calificărilor obținute de individ în străinătate.

Autoritatea competentă de recunoaștere

Un organ competent de a lua decizii cu privire la recunoașterea calificărilor obținute în străinătate.

Învățământul superior

Toate tipurile de cursuri de studii sau serii de cursuri, de formare sau pregătire pentru cercetare de nivel post secundar, care sunt recunoscute de către autoritățile relevante ale Partii, aparținând sistemului sau de învățământ superior.

Instituția de învățământ superior

O instituție ce oferă învățământ superior și care este recunoscută de către o autoritate competentă a Partii, aparținând sistemului sau de învățământ superior.

Programul de învățământ superior

Un curs de studii aprobat de autoritatea competentă a Partii, aparținând sistemului sau de învățământ superior, după terminarea căruia studentul capătă calificarea de învățământ superior.

Durata studiilor

Orice parte componentă a programului de învățământ superior, care a fost evaluată și documentată și, în cazul unui program incomplet, reprezintă o achiziție semnificativă de cunoștințe și aptitudini.

Calificările

A. Calificările de învățământ superior

Orice titlu, diplomă sau alt certificat eliberat de un organ competent, prin care se atestă finisarea cu succes a unui program de învățământ superior.

B. Calificarea prin care se face acces la învățământul superior

Orice diplomă sau alt certificat eliberat de un organ competent, prin care se atestă finalizarea cu succes a unui program educațional și care îi oferă deținătorului actului

respectiv dreptul de a fi examinat pentru admiterea într-o instituție a învățământului superior (vezi definiția *accesului*).

Recunoașterea

O confirmare formală de către un organ competent a valorii unei calificări educaționale străine în vederea accesului la activități educaționale și/sau de muncă.

Cerințele

A. Cerințe generale

Condițiile care, în majoritatea cazurilor, trebuie îndeplinite pentru a avea acces la învățământul superior sau la un nivel anumit al acestuia, sau pentru obținerea unei calificări de învățământ superior la un anumit nivel.

B. Cerințe speciale

Condițiile care trebuie îndeplinite, alături de cerințele generale, cu scopul de a fi admis la un program specific de învățământ superior, sau pentru obținerea unei calificări de învățământ superior într-un domeniu particular de studii.

SECȚIUNEA II – COMPETENȚA AUTORITĂȚILOR

Articolul II.1

1. În cazul în care autoritățile centrale ale unei Părți sunt abilitate să ia decizii referitoare la recunoaștere, acea Parte va deveni obligată să respecte prevederile prezentei Convenții și va lua toate măsurile necesare pentru a asigura implementarea acestor prevederi pe teritoriul său. În cazul în care competența de a lua decizii referitoare la recunoaștere revine elementelor componente ale Părții, Partea va prezenta unui depozitar al convenției o declarație succintă referitoare la situația sau structura sa constituțională la momentul semnării sau la depunerea documentului sau de ratificare, de acceptare, de aprobare sau de aderare, sau în orice moment ce urmează. În asemenea cazuri, organele competente ale elementelor Părților desemnate vor lua toate măsurile necesare pentru asigurarea implementării prevederilor prezentei Convenții pe teritoriul său.
2. În cazul în care competența de a lua decizii în problema recunoașterii revine instituțiilor individuale de învățământ superior sau altor entități, fiecare Parte, în conformitate cu situația sau structura sa constituțională, va transmite textul prezentei Convenții către acele instituții sau entități și va întreprinde toate măsurile pentru încurajarea aplicării favorabile a prevederilor sale.
3. Prevederile paragrafelor 1 și 2 ale prezentului articol vor ține, *mutatis mutandis*, doar de responsabilitatea Părților, conform articolelor ulterioare ale prezentei Convenții.

Articolul II.2

La momentul semnării sau depunerii documentului de ratificare, acceptare, aprobare sau aderare, sau în orice moment ce urmează, fiecare stat, Vaticanul sau

Comunitatea Europeană va informa fiecare depozitar al prezentei Convenții, despre autoritățile competente în luarea deciziilor în cazurile de recunoaștere.

Articolul II.3

Nici o stipulare a prezentei Convenții nu va diminua valoarea prevederilor mai favorabile privind recunoașterea calificărilor eliberate în una din Părți cuprinse într-un acord existent sau viitor la care semnatarul prezentei Convenții, este sau poate deveni parte.

SECȚIUNEA III – PRINCIPII DE BAZĂ REFERITOARE LA EVALUAREA CALIFICĂRILOR

Articolul III.1

1. Posesorii calificărilor eliberate în una din Părți, la cerere adresată organului competent, vor avea acces adecvat la o evaluare a acestor calificări.
2. Nu se va face nici o discriminare în legătură cu originea solicitantului în dependența de sex, rasă, culoare, limbă, opinie politică sau de alta natură, origine etnică sau socială, asociere cu o minoritate națională, proprietate, naștere sau alt statut, sau în baza oricărei alte circumstanțe care nu se referă la valoarea calificărilor, recunoașterea cărora este necesară. În vederea garantării acestui drept, fiecare Parte, va întreprinde pași în vederea aplicării măsurilor corespunzătoare pentru ca evaluarea unei cereri de recunoaștere a calificărilor să se facă doar în baza cunoștințelor și aptitudinilor obținute.

Articolul III.2

Fiecare Parte va garanta ca procedurile și criteriile utilizate în evaluarea și recunoașterea calificărilor să fie transparente, coerente și corecte.

Articolul III.3

1. Deciziile cu privire la recunoaștere vor fi luate în baza unei informații adecvate referitoare la calificări, a căror recunoaștere este necesară.
2. În primă instanță, responsabilitatea pentru oferirea unei informații adecvate îi revine solicitantului, care va furniza o asemenea informație cu bună credință.
3. Fără a se ține seama de responsabilitatea solicitantului, la cererea lui și în limite rezonabile, instituțiile care au eliberat calificările au obligația să furnizeze informații relevante posesorului calificării, pentru a fi prezentate instituției sau organelor competente ale țării în care recunoașterea este necesară.
4. Părțile vor instrui sau încuraja toate instituțiile de învățământ din sistemul lor educațional să satisfacă orice cerință rezonabilă de informații necesare evaluării calificărilor obținute în instituțiile respective.

5. Responsabilitatea pentru demonstrarea faptului că cererea nu îndeplinește cerințele relevante îi revine autorității care realizează evaluarea.

Articolul III.4

În scopul facilitării recunoașterii calificărilor, fiecare Parte va garanta faptul că este oferită o informație clară și adecvată referitoare la sistemul său educațional.

Articolul III.5

Deciziile cu privire la recunoaștere vor fi luate în timp rezonabil specificat în prealabil de către organul competent și calculat din momentul în care toată informația necesară în cazul dat a fost furnizată. Dacă recunoașterea este imposibilă, se vor argumenta motivele de refuz și se va oferi informația privind măsurile posibile pe care solicitantul le poate lua pentru a obține recunoașterea la o etapă mai târzie. Dacă recunoașterea este stopată sau dacă nu se va lua nici o decizie, solicitantul va putea face apel într-un interval rezonabil de timp.

SECȚIUNEA IV – RECUNOAȘTEREA CALIFICĂRILOR CARE OFERĂ ACCES LA ÎNVĂȚĂMÂNTUL SUPERIOR

Articolul IV.1

Fiecare Parte va recunoaște calificările eliberate de către celelalte Părți, care satisfac cerințele generale pentru accesul la învățământ superior în acele Părți, în scopul autorizării accesului la programele aparținând sistemului său de învățământ superior, în afară de cazurile când ar putea exista o diferență substanțială între cerințele generale față de acces în Partea în care calificarea a fost obținută și în Partea în care recunoașterea calificării este examinată.

Articolul IV.2

În mod similar, va fi suficient pentru o Parte de a-i oferi deținătorului unei calificări eliberate în una din alte Părți posibilitatea de a obține o evaluare a acelei calificări, la cererea deținătorului, iar prevederile Articolului 4.1 se vor aplica *mutatis mutandis* în asemenea caz.

Articolul IV.3

În cazul când calificarea oferă acces doar la anumite tipuri de instituții sau programe de învățământ superior în Partea în care calificarea a fost obținută, fiecare altă Parte va oferi accesul posesorilor unor asemenea calificări la programele similare specifice în instituțiile ce aparțin sistemului său de învățământ superior, în afară de cazul când ar putea fi demonstrată o diferență substanțială între cerințele de acces în

Partea în care calificarea a fost obținută și Partea în care recunoașterea calificării este necesară.

Articolul IV.4

Atunci când admiterea la un anumit program de învățământ superior depinde de respectarea unor cerințe specifice, în afară de cerințele generale de acces, autoritățile competente ale Părții implicate pot impune cerințe adiționale egale pentru deținătorii de calificări obținute în alte Părți sau evaluări, dacă solicitanții de calificări obținute în alte Părți urmează cerințe echivalente.

Articolul IV.5

În cazul în care accesul la învățământul superior este condiționat de examinări de atestare suplimentare în Partea în care au fost primite certificatele de absolvire a școlii, celelalte Părți pot păstra accesul condiționat cu aceste cerințe sau pot oferi o alternativă pentru a satisface astfel de cerințe suplimentare în cadrul sistemelor sale de învățământ superior. La momentul semnării sau la depunerea documentului de ratificare, acceptare, aprobare sau aderare, sau în orice moment ce urmează, orice stat, Vaticanul sau Comunitatea Europeană pot notifica unul din depozitarii săi despre faptul că profită de prevederile prezentului Articol, specificând față de care părți intenționează să aplice prezentul Articol și argumentele de rigoare.

Articolul IV.6

Fără a prejudicia prevederile Articolelor IV.1, IV.2, IV.3, IV.4 și IV.5, admiterea la o instituție de învățământ superior sau la un program din cadrul unei instituții poate fi selectivă. În cazul în care admiterea la o instituție și/sau program de învățământ superior este selectivă, procedurile de admitere vor fi stabilite astfel încât să asigure că evaluarea calificativelor străine este realizată în conformitate cu principiile de cinste și nediscriminare, descrise în Secțiunea III.

Articolul IV.7

Fără a prejudicia prevederile Articolelor IV.1, IV.2, IV.3, IV.4 și IV.5, admiterea la o instituție de învățământ superior poate fi condiționată de demonstrarea de către solicitant a competenței suficiente în domeniul limbii sau limbilor de instruire în instituția dată sau al altor limbi specificate.

Articolul IV.8

În Părțile în care accesul la învățământul superior poate fi obținut în baza unor atestări netradiționale, calificările similare obținute în alte Părți vor fi evaluate într-o manieră similară calificărilor netradiționale obținute în Partea în care recunoașterea este necesară.

Articolul IV.9

În scopul admiterii la programe de învățământ superior fiecare Parte poate condiționa recunoașterea calificărilor eliberate de către instituții educaționale străine care activează pe teritoriul său, stabilind cerințe specifice conform legislației naționale sau stabilite în acorduri încheiate cu Partea de origine a unor astfel de instituții.

SECȚIUNEA V – RECUNOAȘTEREA DURATEI STUDIILOR

Articolul V.1

Fiecare Parte va recunoaște durata studiilor finisate în cadrul unui program de învățământ superior în alta Parte. Această recunoaștere va include acele perioade de studii efectuate pentru încheierea unui program de învățământ superior în Partea în care recunoașterea este necesară, cu condiția să nu fie diferențe substanțiale demonstrate între durata studiilor finisate în altă Parte și partea de program de învățământ superior pe care ar trebui să o înlocuiască în Partea în care recunoașterea este necesară.

Articolul V.2

În mod similar, va fi suficient ca o Parte să-i ofere posibilitatea unei persoane care a finisat o perioadă de studii în cadrul unui program de învățământ superior în altă Parte, să obțină, la cererea persoanei implicate, evaluarea acelei perioade de studii. În asemenea caz prevederile Articolului V.1 se vor aplica *mutatis mutandis*.

Articolul V.3

În particular, fiecare Parte va facilita recunoașterea duratei studiilor în cazul când:

- a. a fost încheiat un acord prealabil între instituția de învățământ superior sau organul competent responsabil de perioada relevantă de studii, pe de o parte, și instituția de învățământ superior sau autoritatea competentă responsabilă de recunoașterea necesară, pe de altă parte.
- b. instituția de învățământ superior, în cadrul căreia a fost finisată o perioadă de studii, eliberează un certificat sau o copie a rezultatelor academice prin care se atestă că studentul a îndeplinit cu succes cerințele stipulate pentru perioada de studii menționată.

SECȚIUNEA VI – RECUNOAȘTEREA CALIFICĂRILOR DE ÎNVĂȚĂMÂNT SUPERIOR

Articolul VI.1

În măsura în care o decizie de recunoaștere se bazează pe cunoștințe și aptitudini certificate prin calificări ale învățământului superior, fiecare Parte va recunoaște calificările de învățământ superior conferite în altă Parte, excepție fiind cazurile în care o diferență substanțială ar putea apare între calificarea a cărei recunoaștere este solicitată și calificarea corespunzătoare în Partea în care recunoașterea este necesară.

Articolul VI.2

În mod similar, va fi suficient pentru o Parte să-i ofere posibilitatea, la cerere, unui posesor de calificare de învățământ superior eliberată de una din Părți să obțină o evaluare a acelei calificări, aplicându-se prevederile Articolului VI.1 *mutatis mutandis*.

Articolul VI.3

Recunoașterea într-o Parte a unei calificări de învățământ superior eliberată în altă Parte va avea una sau ambele consecințe, după cum urmează:

- a. acces la studii postuniversitare, inclusiv la examinări relevante și/sau pregătiri pentru titlul de doctor, conform condițiilor similare celor aplicate deținătorilor de calificări ale Părții în care recunoașterea este necesară;
- b. utilizarea titlului academic, în dependență de legile și regulamentele Părții sau jurisdicției, în care recunoașterea este necesară. În plus, recunoașterea poate facilita accesul la piața de muncă în dependență de legislația și regulamentele Părții sau jurisdicției, în care recunoașterea este necesară.

Articolul VI.4

Evaluarea de o Parte a calificării de învățământ superior eliberată în altă Parte poate lua forma de:

- a. raport în scopuri generale de angajare;
- b. raport către o instituție educațională în scopul admiterii în programele sale;
- c. raport către orice altă autoritate competentă în materie de recunoaștere.

Articolul VI.5

Fiecare Parte poate recunoaște calificările de învățământ superior eliberate de instituții educaționale străine ce activează pe teritoriul său stabilind cerințe specifice în conformitate cu legislația națională sau acordurile specifice încheiate cu Partea de origine a unor asemenea instituții.

SECȚIUNEA VII – RECUNOAȘTEREA CALIFICĂRILOR POSEDATE DE REFUGIAȚI, PERSOANE DEPORTATE ȘI PERSOANE CU STATUT SIMILAR CELUI DE REFUGIAT

Articolul VII

Fiecare Parte va lua toate măsurile rezonabile în cadrul sistemului său educațional pentru a elabora, în conformitate cu prevederile sale constituționale, juridice și de reglementare, procedurile necesare de evaluare corectă a faptului dacă refugiații,

persoanele deportate și cele cu statut similar de refugiat îndeplinesc cerințele de bază pentru a avea acces la învățământ superior, la programele postuniversitare sau la angajarea în câmpul muncii, chiar dacă calificările obținute în una din Părți nu pot fi dovedite prin probe documentare.

SECȚIUNEA VIII – INFORMAȚIA CU PRIVIRE LA EVALUAREA INSTITUȚIILOR ȘI PROGRAMELOR DE ÎNVĂȚĂMÂNT SUPERIOR

Articolul VIII.1

Fiecare Parte va oferi informație adecvată referitoare la orice instituție care face parte din sistemul său de învățământ superior, precum și referitoare la orice program operat de aceste instituții, cu scopul de a oferi posibilitatea autorităților competente ale altor Părți de a determina dacă calitatea calificărilor eliberate de aceste instituții justifică recunoașterea în Partea în care este necesară recunoașterea. O asemenea informație va cuprinde:

- a. în cazul Părților care dispun de un sistem oficial de evaluare a instituțiilor și programelor de învățământ superior: informația cu privire la metodele și rezultatele acestei evaluări, la standardele calității specifice fiecărui tip de învățământ superior, precum și a programelor ce conduc la obținerea atestatului de învățământ superior;
- b. în cazul Părților care nu au stabilit un sistem de evaluare formală a instituțiilor și programelor de învățământ superior: informații cu privire la recunoașterea calificărilor obținute la orice instituție de învățământ superior sau în cadrul oricărui program din sistemul de învățământ superior ale respectivelor părți.

Articolul VIII.2

Fiecare Parte va elabora prevederi adecvate pentru dezvoltarea, menținerea și asigurarea:

- a. unui rezumat referitor la diferitele tipuri de instituții de învățământ superior ce aparțin sistemului său de învățământ superior, cu caracteristici tipice ale fiecărui tip de instituție;
- b. unei liste de instituții recunoscute (publice și private) ce aparțin sistemului său de învățământ superior, indicându-se capacitățile sale de a oferi diferite tipuri de calificări și condițiile de acces la fiecare tip de instituție și program;
- c. unei descrieri a programelor de învățământ superior;
- d. unei liste a instituțiilor educaționale amplasate în afara teritoriului său, pe care Partea le consideră ca parte a sistemului său instituțional.

SECȚIUNEA IX – INFORMAȚII PRIVIND RECUNOAȘTEREA

Articolul IX.1

Pentru a facilita recunoașterea calificărilor referitoare la învățământul superior, Părțile întreprind măsuri pentru instituirea unor sisteme transparente de prezentare completă a calificărilor obținute.

Articolul IX.2

1. Conștientizând necesitatea unei informații relevante, exacte și actuale, fiecare Parte va institui și menține *un centru național de informare* și va anunța unul dintre depozitari referitor la fondarea acestuia sau orice schimbare ce poate apare în legătură cu centrul respectiv.
2. În fiecare Parte centrul național de informare va avea următoarele obligații:
 - a. va facilita accesul la informația exactă și demnă de încredere asupra sistemului de învățământ superior și a calificărilor țării în care se află;
 - b. va facilita accesul la informația referitoare la sistemele de învățământ superior și calificările altor Părți;
 - c. va oferi consultații sau informații referitoare la problemele de recunoaștere și evaluare a calificărilor, în conformitate cu legislația și regulamentele naționale.
3. Fiecare centru național de informare va dispune de mijloacele necesare pentru îndeplinirea funcțiilor sale.

Articolul IX.3

Prin intermediul centrelor naționale de informare și a altor mijloace Părțile vor încuraja utilizarea de către instituțiile sale de învățământ superior a Suplimentului la Diplomă al UNESCO / Consiliului Europei sau a altui document comparabil.

SECȚIUNEA X – MECANISMELE DE IMPLEMENTARE

Articolul X.1

Următoarele autorități vor promova și facilita implementarea Convenției:

- a. Comitetul Convenției cu privire la Recunoașterea Calificărilor obținute în Învățământul Superior în Statele din regiunea Europei;
- b. Rețeaua Europeană de Centre Naționale de Informare cu privire la mobilitatea și recunoașterea universitară (Rețeaua ENIC), instituită prin decizia Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei din 9 iunie 1994 și Comitetului Regional UNESCO pentru Europa din 18 iunie 1994.

Articolul X.2

1. La momentul semnării prezentei convenții se instituie Comitetul Convenției cu privire la Recunoașterea Calificărilor obținute în Învățământul Superior în Statele din regiunea Europei, denumit în continuare Comitetul. El va fi compus din câte un reprezentant al fiecărei Părți.
2. Pentru a se respecta prevederile Articolului X.2, termenul „Parte” nu se aplică în legătură cu Comunitatea Europeană.
3. În cazul în care nu sunt Părți ale prezentei Convenții, Statele menționate în Articolul XI.1.1 și Vaticanul, Comunitatea Europeană și Președintele Rețelei ENIC pot participa la ședințele Comitetului în calitate de observatori. Reprezentanții organizațiilor guvernamentale și non-guvernamentale în domeniul recunoașterii pot fi de asemenea invitați la ședințele Comitetului în calitate de observatori.
4. Președintele Comitetului Regional UNESCO pentru Aplicarea Convenției cu privire la Recunoașterea Studiilor, Diplomelor și Titlurilor din Învățământul Superior în statele din regiunea Europei vor fi de asemenea invitați la ședințele Comitetului în calitate de observatori.
5. Comitetul va promova și va supraveghea aplicarea prezentei Convenții. În acest scop, el ar putea adopta, cu votul majorității Părților, recomandări, declarații, protocoale și modele de practici pentru a ghida organele competente ale Părților în implementarea Convenției, precum și în analizarea cererilor de recunoaștere a calificărilor din învățământ superior. Deși asemenea texte nu sunt obligatorii, Părțile vor depune eforturi maxime pentru a le aplica, a le aduce în atenția organelor competente și a încuraja promovarea lor. Înainte de a lua vreo decizie Comitetul va afla opinia Rețelei ENIC.
6. Comitetul va prezenta rapoarte organelor Consiliului Europei și UNESCO.
7. Comitetul va menține legături cu Comitetul Regional UNESCO pentru aplicarea convențiilor cu privire la recunoașterea studiilor, diplomelor și titlurilor din învățământul superior adoptate sub patronajul UNESCO.
8. Majoritatea Părților va constitui cvorumul.
9. Comitetul va adopta Regulile sale procedurale. El se va întruni în sesiune ordinară cel puțin o dată la trei ani. Comitetul se va întruni pentru prima dată într-un an de la intrarea în vigoare a prezentei Convenții.
10. Secretariatul Comitetului va fi încredințat Secretarului general al Consiliului Europei și Directorului General al UNESCO.

Articolul X.3

1. În calitate de membru al Rețelei Europene de Centre Naționale de Informare cu privire la mobilitatea și recunoașterea universitară (Rețeaua ENIC) fiecare Parte va numi centrul său național de informare creat sau menținut în conformitate cu Articolul IX.2. În cazul în care în conformitate cu Articolul IX.2 într-o Parte au fost create sau menținute mai mult de un centru național de informare, ele toate

- vor fi membre ale Rețelei, însă centrele naționale de informare implicate vor dispune doar de un vot.
2. Rețeaua ENIC va asista implementarea practică a Convenției prin intermediul autorităților naționale competente. Rețeaua se va întruni cel puțin o dată în an. Ea își va alege Președintele și Biroul executiv în conformitate cu atribuțiile de referință.
 3. Secretariatul Rețelei ENIC va fi încredințat Secretarului General al Consiliului Europei și Directorului General al UNESCO.
 4. Prin Rețeaua ENIC Părțile vor coopera cu centrele naționale de informare ale altor Părți, în special oferindu-le posibilitatea de a colecta toată informația utilizată în activitățile referitoare la mobilitatea și recunoașterea universitară.

SECȚIUNEA XI – CLAUZE FINALE

Articolul XI.1

1. Prezenta Convenție este deschisă pentru semnare de către:
 - a. statele membre ale Consiliului Europei;
 - b. statele membre ale Regiunii Europene UNESCO;
 - c. orice alt stat sau parte semnatară sau contractantă a Convenției Culturale Europene a Consiliului Europei și/sau a Convenției UNESCO cu privire la Recunoașterea Studiilor, Diplomelor și Titlurilor în Învățământul Superior în statele din regiunea Europei care au fost invitate la conferința de nivel diplomatic în legătură cu adoptarea prezentei Convenții.
2. Aceste state și Vaticanul își pot exprima acordul de a fi uniți prin:
 - a. semnătură necondiționată în legătură cu ratificarea, acceptarea sau aprobarea; sau
 - b. semnătură, admitând ratificarea, acceptarea sau aprobarea, urmată de ratificare, acceptare sau aprobare; sau
 - c. aderare.
3. Semnăturile vor fi făcute de față cu unul din depozitari. Instrumentele de ratificare, acceptare, aprobare sau aderare vor fi depuse la unul din depozitari.

Articolul XI.2

Prezenta Convenție va intra în vigoare în prima zi a lunii ce urmează după expirarea perioadei de o luna după ce, cinci state, inclusiv cel puțin trei state membre ale Consiliului Europei și/sau Regiunea europeană UNESCO, și-au exprimat consimțământul de a fi unite prin Convenție. Pentru orice alt stat, ea va intra în vigoare în prima zi a lunii ce urmează după expirarea perioadei de o luna de la exprimarea consimțământului de a fi unit prin Convenție.

Articolul XI.3

1. După intrarea Convenției în vigoare, orice alt stat ce nu intră în categoria celor enumerate în Articolul XI.1 poate solicita aderarea la prezenta Convenție. Orice cerere va fi adresată unui depozitar, care o va transmite Părților cu cel puțin trei luni înainte de ședința Comitetului Convenției cu privire la recunoașterea calificărilor în învățământul superior din statele regiunii europene. Depozitarul va informa Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei și Consiliul Executiv al UNESCO.
2. Decizia de a invita un stat care solicita aderarea la prezenta Convenție va fi luată cu o majoritate de doua treimi ale Părților.
3. După intrarea în vigoare a prezentei Convenții, Comunitatea Europeană poate adera la ea în baza solicitării făcute de statele membre, care va fi adresată unuia dintre depozitari. În asemenea caz, Articolul XI.3.2 nu va fi aplicat.
4. Pentru orice stat care solicită aderarea sau pentru Comunitatea Europeană, Convenția va intra în vigoare în prima zi a lunii ce urmează după expirarea perioadei de o luna de la depunerea documentului de aderare la unul dintre depozitari.

Articolul XI.4

1. Părțile prezentei Convenții care sunt, în același timp, părți ale unei sau mai multor convenții, după cum urmează:
 - ▶ Convenția europeană cu privire la echivalarea diplomelor care permit accesul la universități (1953, ETS NO. 15) și Protocolul (1964, ETS NO. 49);
 - ▶ Convenția Europeană cu privire la echivalarea duratei studiilor universitare (1956, ETS No. 21);
 - ▶ Convenția Europeană cu privire la recunoașterea academică a calificărilor universitare (1959, ETS No. 32);
 - ▶ Convenția internațională cu privire la recunoașterea studiilor, diplomelor și titlurilor în învățământul Superior din statele europene și arabe riverane la Marea Mediterană (1976);
 - ▶ Convenția cu privire la recunoașterea studiilor, diplomelor și titlurilor în învățământul superior din statele regiunii europene (1979);
 - ▶ Convenția europeană cu privire la echivalarea generală a duratei studiilor universitare (1990, ETS No. 138).
 - a. vor aplica prevederile prezentei Convenții în cadrul relațiilor lor reciproce;
 - b. vor continua aplicarea convențiilor menționate mai sus la care sunt parte în relația cu alte state parte a acelor convenții, dar nu și parte la prezenta Convenție.

2. Părțile prezentei Convenții se obligă să nu devină parte a oricărei convenții menționate în paragraful I, la care ele nu sunt deja parte, cu excepția Convenției internaționale cu privire la recunoașterea studiilor, diplomelor și titlurilor în Învățământul Superior din statele europene și arabe riverane la Marea Mediterană.

Articolul XI.5

1. La momentul semnării sau la depunerea instrumentului de ratificare, acceptare, aprobare sau aderare, orice stat poate specifica teritoriul său teritoriile asupra cărora prezenta Convenție poate fi aplicată.
2. Printr-o declarație adresată unui depozitar orice stat poate extinde aplicarea prezentei Convenții în alte teritorii specificate în declarație. Pentru un asemenea teritoriu, Convenția va intra în vigoare în prima zi a lunii după expirarea perioadei de o lună de la data primirii unei asemenea declarații de către depozitar.
3. Orice declarație făcută în conformitate cu cele două paragrafe de mai sus, în legătură cu orice teritoriu specificat în asemenea declarație, poate fi retrasă printr-o notificare adresată unuia dintre depozitari. Retragera va intra în vigoare în prima zi după luna de la expirare a perioadei de o lună de la data primirii unei asemenea notificări de către depozitar.

Articolul XI.6

1. Orice Parte poate, în orice moment, denunța prezenta Convenție printr-o notificare adresată unui depozitar.
2. Asemenea denunțare va intra în vigoare în prima zi a lunii de la expirarea perioadei de douăsprezece luni de la data primirii notificării de către depozitar. Denunțarea respectivă însă nu va afecta recunoașterea deciziilor luate anterior în conformitate cu prevederile prezentei Convenții.
3. Încetarea sau suspendarea prezentei Convenții, drept consecință a unei violări de către o Parte a unei stipulări de natură să influențeze realizarea obiectului sau scopului prezentei Convenții, va fi efectuată în conformitate cu legislația internațională.

Articolul XI.7

1. La momentul semnării sau depunerii instrumentului de ratificare, acceptare, aprobare sau aderare, orice stat, Vaticanul sau Comunitatea Europeană poate declara că și-a rezervat dreptul de a nu aplica, în întregime sau parțial, unul sau mai multe Articole ale convenției, și anume: Articolul IV.8, Articolul V:3, Articolul VI.3, Articolul VIII.2, Articolul IX.3. Nici o altă rezervă nu poate fi formulată.
2. Orice Parte care a prezentat vreo rezervă, conform paragrafului precedent, o poate, în întregime sau parțial, retrage printr-o notificare adresată unui

depozitar. Retragera va intra în vigoare din data primirii unei asemenea notificări.

3. Parte care a prezentat o rezervă în legătură cu o prevedere a prezentei Convenții nu poate să revendice aplicarea acestei stipulări de către altă Parte; totuși, dacă este parțială sau condiționată, ea poate revendica această prevedere în măsura în care a acceptat-o personal.

Articolul XI.8

1. Proiectele de amendamente la prezenta Convenție pot fi aprobate de către Comitetul Convenției cu privire la recunoașterea calificărilor în învățământul superior din statele regiunii europene prin doua treimi de voturi exprimate de părți. Orice proiect de amendament aprobat prin asemenea modalitate va fi inclus în Protocolul Convenției. Protocolul va specifica modalitățile lui de intrare în vigoare care, în orice caz, va solicita acordul Părților implicate.
2. Nici un amendament nu va fi făcut în Secțiunea III a prezentei Convenții în conformitate cu procedura expusă în paragraful I.
3. Orice propunere în legătură cu amendamente va fi comunicată unuia dintre depozitari, care o va transmite Părților cu cel puțin trei luni înainte de ședința Comitetului. Depozitarul va informa, de asemenea, Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei și Consiliul Executiv al UNESCO.

Articolul XI.9

1. Secretarul General al Consiliului Europei și Directorul General al Organizației Educaționale, Științifice și Culturale SUA va fi depozitarul prezentei Convenții.
2. Depozitarul oricărui act, notificare sau comunicare, va informa Părțile prezentei Convenții, precum și alte state membre ale Consiliului Europei și/sau Regiunii Europene UNESCO referitor la:
 - a. orice semnare;
 - b. depunerea oricărui instrument de ratificare, acceptare, aprobare sau aderare;
 - c. orice intrare în vigoare a prezentei Convenții, în conformitate cu Articolele XI.2 și XI.3.4;
 - d. orice rezervă, făcută în conformitate cu Articolul XI.7, precum și orice retragere a rezervei făcută în conformitate cu prevederile Articolului XI.7;
 - e. orice denunțare a prezentei Convenții, în conformitate cu Articolul XI.6;
 - f. orice declarații, făcute conform prevederilor Articolului II.1 sau Articolului II.2;
 - g. orice declarații, făcute în conformitate cu Articolul IV.5;
 - h. orice cerere de aderare, în conformitate cu prevederile Articolului XI.3;
 - i. orice propunere făcută în conformitate cu prevederile Articolului XI.8;

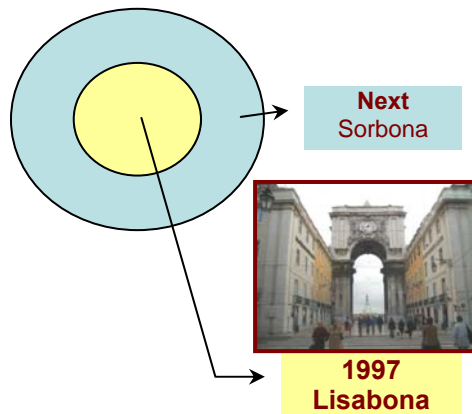
19 Convenția de la Lisabona 97

19

- j. orice alt act, notificare sau comunicare în legătură cu prezenta Convenție.
3. Depozitarul, care a recepționat comunicarea sau a făcut notificarea în conformitate cu prevederile prezentei Convenții, va informa imediat alt depozitar. Întru confirmarea celor sus-menționate, subsemnații, abilitați în mod corespunzător, au semnat prezenta Convenție.

Elaborată la Lisabona, la 11 aprilie 1997, în limbile *engleză, franceză, rusă și spaniolă* (cele patru variante având aceeași putere juridică), în două exemplare, unul păstrat în arhiva Consiliului Europei și altul în arhiva Organizației Educaționale, Științifice și Culturale a SUA.

O copie certificată va fi trimisă tuturor statelor menționate în Articolul XI.1, precum și Vaticanului, Comunității Europene și Secretariatului Națiunilor Unite.

**Declarație comună privind armonizarea
structurii sistemului european de învățământ
superior a celor patru miniștrii în funcțiune
pentru învățământ superior, din Germania,
Franța, Italia și Marea Britanie.**

Paris, la Sorbona, 25 mai 1998

În ultimii ani procesul european a făcut o serie de pași importanți. În mod relevant ei denotă că Europa nu semnifică doar zona Euro, cea a băncilor și a economiei, ci reprezintă și o Europă a cunoștințelor. Noi suntem cei care trebuie să fortificăm și să consolidăm dimensiunile intelectuale, culturale, sociale și tehnice ale continentului nostru. În mare parte acestea au fost conturate de universitățile sale, care continuă să joace un rol fundamental în dezvoltarea lor.

Universitățile s-au „născut” în Europa, cu circa trei sferturi de mileniu în urmă. Cele patru țări ale noastre se mândresc cu cele mai vechi dintre ele, unele marcând în prezent aniversări importante, printre care se numără Universitatea din Paris. În acele timpuri studenții și profesorii circulau liber și răspândeau cunoștințele pe întreg continentul. În prezent prea mulți studenți de-ai noștri absolvent fără să fi avut ocazia de a studia în afara hotarelor naționale.

Ne îndreptăm spre o perioadă de mari schimbări în învățământ și în condițiile de muncă, spre o diversificare a modului de desfășurare a carierei profesionale, în care studiile și instruirea se transformă într-o obligație evidentă. Le datorăm studenților noștri, societății noastre în general, un sistem de învățământ superior care să le ofere oportunități optime în găsirea domeniului personal de performanță.

Un spațiu european deschis al învățământului superior oferă un număr mare de perspective benefice. El, respectând diversitatea noastră, cere totodată eforturi continue de înlăturare a barierelor și de dezvoltare a unui cadru pentru predare și studiere, care ar spori o mobilitate și cooperare din ce în ce mai strânsă.

Recunoașterea pe plan internațional și potențialul atractiv al sistemelor noastre se asociază în mod direct cu accesibilitatea lor externă și internă. Se pare că ia naștere un nou sistem, în care două cicluri de bază, licența și postlicența (undergraduate / graduate), vor fi recunoscute pentru facilitarea comparațiilor și a echivalentelor la nivel internațional.

O mare parte din originalitatea și flexibilitatea acestui sistem va fi obținută, în bună parte, prin utilizarea de credite (după cum se arată în schema ECTS) și semestre. Acest lucru va permite validarea acestor credite obținute de cei care au ales studii

inițiale sau continui în diferite universități europene și care ar vrea să obțină calificări, după propriul ritm de lucru, pe parcursul vieții.

Bineînțeles, studenții din diferite medii sociale trebuie să poată avea acces la învățământul superior în orice moment al activității lor profesionale. Studenții din ciclul de licență ar trebui să beneficieze de o varietate de programe, inclusiv oportunități pentru studii multidisciplinare, extinderea competențelor în cunoașterea limbilor și abilitatea de a utiliza noi tehnologii informaționale.

În cadrul ciclului de postlicență va exista posibilitatea de a alege între titlul de master de scurtă durată și cel de doctor de o durată mai lungă, cu posibilitatea trecerii de la unul la altul. În ambele situații se va pune accentul pe cercetare și lucru individual.

La cele doua nivele, de licență și postlicență, studenților li se va recomanda să se afle cel puțin un semestru în universitățile din afara țării de origine. În același timp, un număr mai mare de cadre de predare și cercetare ar trebui să lucreze în alte țări Europene decât cea de origine. Susținerea crescândă a mobilității studenților și profesorilor de către Uniunea Europeană trebuie să fie aplicată pe deplin.

Majoritatea țărilor, nu doar cele europene, au devenit conștiente de necesitatea de a sprijini o asemenea evoluție. Conferințele rectorilor din Europa, ale președinților universitari și grupurilor de experți și universitari din țările noastre au fost axate pe extinderea opiniilor în legătură cu aceste idei.

Anul trecut la Lisabona a fost aprobată o convenție, prin care sunt recunoscute calificările învățământului superior în Europa. Convenția cuprinde un anumit număr de cerințe de bază, recunoscând totodată că țările ar putea să se implice în proiecte și mai complicate. Ca rezultat, ne putem baza pe ele și avansa. Deja există un temelie comun pentru o recunoaștere reciprocă a titlurilor în învățământul superior în scopuri profesionale prin intermediul directivelor respective ale Uniunii Europene.

Totuși guvernele noastre continuă să joace un rol important, încurajând modalitățile prin care cunoștințele acumulate ar putea fi validate, iar titlurile respective recunoscute. Sperăm ca acest lucru să fie promovat de acordurile inter-universitare viitoare. Armonizarea progresivă a structurii atestărilor și ciclurilor noastre de studii poate fi obținută prin consolidarea experienței deja existente, prin diplome comune, inițiative pilot și dialoguri cu părțile implicate.

Prin prezenta ne obligăm să încurajăm stabilirea unui cadru comun de relații, având drept scop îmbunătățirea recunoașterii externe și facilitarea mobilității studentului, precum și posibilitatea lor de muncă. Sărbătorirea aniversării Universității din Paris, astăzi în Sorbona, ne oferă o oportunitate deosebită de a ne angaja în efortul de a crea un spațiu european de învățământ superior, în care identitățile naționale și interesele comune pot interacționa și consolida reciproc întru beneficiul Europei, al studenților săi, și cetățenilor, în general. Ne adresăm la alte state – membre ale Uniunii și alte țări europene cu apelul de a ni se alătura în acest scop, precum și la toate universitățile europene de a consolida poziția Europei în lume prin îmbunătățirea continuă a procesului educațional oferite cetățenilor săi.

Claude Allegre,

Ministrul Educației Naționale (Franța)

Tessa Blackstone,

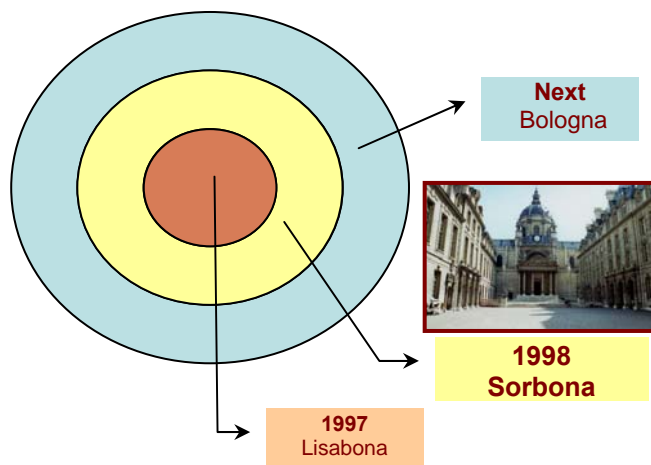
Ministrul Învățământului Superior (Marea Britanie)

Luigi Berlinguer,

Ministrul Instrucției Publice Cercetării și Tehnologiei (Italia)

Jürgen Rüttgers

Ministrul Educației Științelor, Cercetării și Tehnologiei (Germania)

“Spațiul European al Învățământului Superior ”

Declarație comună a Miniștrilor Educației din Europa Convenită la Bologna, 19 iunie 1999 (Declarația de la Bologna a fost semnată de către miniștrii educației din 29 de țări europene cu ocazia CRE / Conferința Confederației Rectorilor din Uniunea Europeană, care a avut loc la Bologna, 18-19 iunie 1999)

Procesul european, mulțumită extraordinarelor realizări din ultimii câțiva ani, a devenit o realitate tot mai concretă și relevantă pentru Uniune și cetățenii săi. Planurile de extindere împreună cu adâncirea relațiilor între țările europene, oferă o dimensiune și mai largă acestei realități. Între timp, asistăm la o creștere a conștientizării în părți importante ale lumii politice, academice și a opiniei publice în general a nevoii de a realiza o Europă mai completă, dezvoltând și consolidând dimensiunile ei intelectuale, culturale, sociale, științifice și tehnologice.

O Europă a Cunoașterii este acum unanim recunoscută drept un factor de neînlocuit pentru dezvoltarea socială și umană și drept o componentă indispensabilă pentru consolidarea și îmbogățirea calității de a fi cetățean al Europei, capabilă de a oferi cetățenilor săi competențele necesare pentru a face față provocărilor noului mileniu, împreună cu conștientizarea unor valori comune și a apartenenței la un spațiu social și cultural comun.

Importanța educației și a cooperării educaționale în dezvoltarea și consolidarea societăților stabile, democratice și pacifiste este universal recunoscută, cu atât mai mult din punct de vedere al situației din sud-estul Europei. Declarația de la Sorbona, din 25 mai 1998, care a fost dominată de aceste considerații, pune în prim plan rolul central al universităților în dezvoltarea dimensiunilor culturale europene. Se pune accent pe crearea unui spațiu european pentru învățământul superior, ca mijloc esențial de a promova mobilitatea cetățenilor și posibilitatea lor de a se angaja și de a lucra oriunde pe continent, asigurându-i astfel dezvoltarea.

Mai multe țări europene au acceptat invitația de a se implica ele însele în atingerea obiectivelor stabilite în declarație, prin semnarea acesteia sau prin exprimarea acordului lor de principiu. Direcțiile luate de către diverse reforme în ceea ce privește învățământul superior, lansate în același timp în Europa, au dovedit hotărârea multor guverne de a acționa. Instituțiile europene de învățământ superior, din perspectiva lor, au acceptat provocarea de a juca un rol important în construirea spațiului european de învățământ superior, ca și în aplicarea principiilor stipulate în Bologna Magna Charta Universitatum, din 1988. Acest lucru este de maximă importanță, dat fiind faptul că independența și autonomia universităților asigură adaptarea continuă a învățământului superior și a sistemelor de cercetare la nevoile în schimbare, la cerințele societății și la progresele științifice.

Cursul a fost pus în direcția corectă și cu scopuri importante. Asigurarea unei mai bune compatibilități și a unei comparabilități a sistemelor de învățământ superior este foarte clar că necesită o preocupare continuă pentru a fi realizate în totalitate. Trebuie să sprijinim acest lucru prin promovarea de măsuri concrete, prin realizarea unor pași concreți, tangibili, înainte. Întâlnirea din 18 iunie a necesitat participarea experților din partea autorităților, cât și a celor din școli, din toate țările, care ne vor oferi sugestii foarte folositoare pentru inițiativele care trebuie luate. Trebuie să avem în vedere mai ales obiectivul de a crește competitivitatea internațională a sistemelor europene de învățământ superior. Vitalitatea și eficiența oricărei civilizații poate fi măsurată prin modul în care cultura sa atrage alte țări. Trebuie să ne asigurăm că sistemul european de învățământ superior acumulează un grad de atracție pe plan mondial egal cu tradițiile noastre extraordinare, culturale și științifice.

În timp ce ne afirmăm suportul în ceea ce privește principiile generale stipulate în declarația de la Sorbona, ne angajăm și în coordonarea politicilor noastre pentru a atinge în cel mai scurt timp, sau în orice caz în prima decadă a noului mileniu, următoarele obiective, pe care le considerăm a fi de importanță primară și capitală, în vederea stabilirii spațiului european al învățământului superior și în vederea promovării acestuia peste tot în lume:

- ▶ Adoptarea unui sistem de diplome ușor de comparat și de recunoscut, prin implementarea ideii de supliment la diplomă, în vederea promovării angajabilității cetățenilor Europei și competitivității internaționale a sistemului de învățământ superior.
- ▶ Adoptarea unui sistem bazat în mod esențial pe două cicluri, de "undergraduate" și "graduate". Accesul la al doilea ciclu va necesita completarea cu succes a studiilor din primul ciclu, care ar putea dura cel puțin trei ani. Diploma primită după absolvirea primului ciclu va fi, de asemenea, relevantă pentru piața de muncă europeană ca un nivel anume de calificare. Al doilea ciclu ar trebui să ducă spre diploma de master și/sau de doctor, așa cum se întâmplă în multe țări ale Europei.
- ▶ Stabilirea unui sistem de credite echivalent cu sistemul ECTS ca o manieră oportună de a promova ideea de mobilitate a studenților peste tot în lume. Creditele ar putea fi obținute și în contexte care nu implică învățământ superior, care includ învățarea pe tot parcursul vieții, atât timp cât sunt recunoscute de către universitate.
- ▶ Promovarea mobilității prin depășirea obstacolelor către exercițiul efectiv al circulației libere, punându-se în special accent pe: Pentru studenții, accesul la studii și la oportunități de formare și serviciile legate de acestea; Pentru profesori, cercetători și personalul administrativ, recunoașterea și valorificarea perioadelor petrecute în concursul european, prin cercetare, predare și formare, fără a fi prejudiciate drepturile lor statutare.
- ▶ Promovarea cooperării europene în asigurarea calității unei viziuni legate de ideea de a dezvolta criterii și metodologii comparabile. Promovarea dimensiunilor necesare europene legate de învățământul superior, mai ales în ceea ce privește dezvoltarea curriculară, cooperarea inter-instituțională, schemele de mobilitate și programele integrate de studiu, formare și cercetare.

Prin prezenta declarație, ne angajăm să îndeplinim aceste obiective – printr-un cadru adecvat competențelor noastre instituționale și respectând în mod cert diversitatea culturală, lingvistică, a sistemelor naționale de educație și a autonomiei universitare – pentru a consolida un spațiu european al învățământului superior. Până la acel punct, la final, vom aplica diverse moduri de cooperare inter-guvernamentală, împreună cu acele organizații europene non-guvernamentale care au competență în învățământul superior. Ne așteptăm ca universitățile să răspundă din nou prompt și în mod pozitiv și să contribuie în mod activ la succesul inițiativei noastre. Având convingerea ca stabilirea unei arii, a unui spațiu european de învățământ superior necesită sprijin și suport constant, supraveghere și adaptare continuă la nevoile în permanentă schimbare, noi ne decidem să ne întâlnim din nou după doi ani, în vederea evaluării progreselor făcute și pentru a stabili următorii pași care trebuie făcuți.

Caspar Einem, *Ministrul Științei și Transporturilor , Austria*

Gerard Schmit, *Directorul General al Comunității Franceze, Ministrul Educației Superioare și Cercetării, Belgia*

Jan Ade, *Director General, Ministrul Comunității Flamande, Departamentul Educației , Belgia*

Anna Maria Totomanova, *Vice . Ministrul Educației și Științei , Bulgaria*

Eduard Zeman, *Ministrul Educației, Tineretului și Sportului , Republica Cehă*

Margrethe Vestanger, *Ministrul Educației, Danemarca Tonis Lukas, Ministrul Educației, Estonia*

Maija Rask, *Ministrul Educației și Științei, Finlanda*

Claude Allegre, *Ministrul Educației Naționale, Cercetării și Tehnologiei, Franța*

Wolf- Michael Catenhusen, *Secretar de Stat Parlamentar, Ministrul Federal al Educației și Cercetării , Germania*

Ute Erdsiek- Rave, *Ministrul Educației, Științei, Cercetării și Culturii a districtului Schleswig-Holstein*

Gherassimos Arsenis, *Ministrul Educației Publice și al Problemelor Religioase , Grecia*

Adam Kiss, *Secretar de Stat Adjunct pentru Educație Superioară și Știință , Ungaria*

Gudridur Siguardadottir, *Secretar General, Ministrul Educației, Științei și Culturii, Islanda*

Pat Dawling, *Ofițer Principal, Ministrul Educației și Științei , Irlanda*

Ortensio Zechino, *Ministrul Universității și Cercetării Științifice și Tehnologice, Italia*

Tatjana Koke, *Ministru de Stat al Educației Superioare și al Științei , Letonia*

Kornelijus Platelis, *Ministrul Educației și Științei . Lituania*

Erna Hennicot- Schoepges, *Ministrul Educației Naționale și al Formării Vocaționale Luxembourg*

Louis Galea, Ministrul Educației . Malta
Loek Hermans, Ministrul Educației, Culturii și Științei , Olanda

Jon Lilletun, Ministrul Educației, Cercetării și al Problemelor Religioase , Norvegia

Wilibald Winkler, Subsecretar de Stat al Educației Naționale, Polonia

Eduardo Marcal Grilo, Ministrul Educației, Portugalia

Andrei Marga, Ministrul Educației Naționale, România

Milan Ftacnik, Ministrul Educației, Republica Slovacia

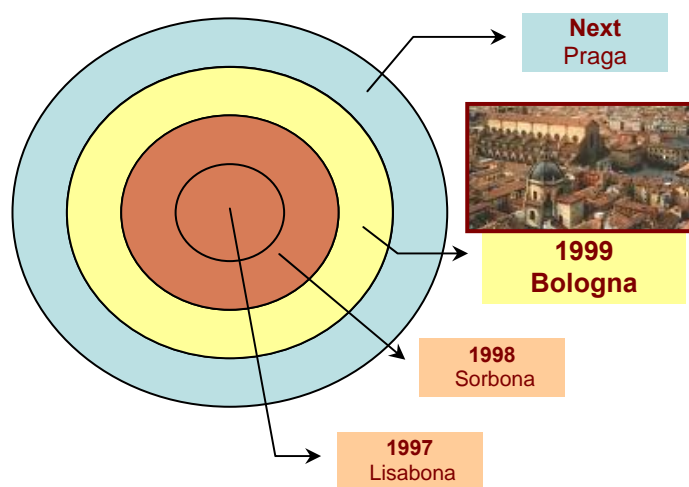
Pavel Zgaga, Secretar de Stat pentru Educație Națională , Slovenia

D. Jorge Fernandez Diaz, Secretar de Stat pentru Educație, Universități, Cercetare și Dezvoltare, Spania

Agneta Bladh, Secretar de Stat pentru Educație și Știință, Suedia

Charles Kleiber, Secretar de Stat pentru Educație și Cercetare, Confederația Elvețiană

Baroneasa Tessa Blackstone de Stoke Newington, Ministru de Stat pentru Educație și Angajare- Regatul Unit al Marii Britanii

CĂTRE O ARIE EUROPEANĂ DE ÎNVĂȚĂMÂNT SUPERIOR

*Comunicatul întâlnirii miniștrilor europeni
responsabili cu învățământul superior*

Praga, 19 mai 2001

La doi ani după semnarea Declarației de la Bologna și la trei ani după Declarația de la Sorbona, 32 de miniștri responsabili cu învățământul superior s-au întâlnit la Praga pentru a trece în revistă progresele făcute și pentru a stabili noi direcții și priorități pentru anii următori. Aceștia și-au reafirmat angajamentul lor pentru obiectivul de a stabili o „arie comună a învățământului superior”, până în 2010. Hotărârea de a organiza această întâlnire la Praga a fost luată tocmai ca un simbol al dorinței de a implica întreaga Europă în procesul de lărgire a Uniunii Europene.

Miniștrii au primit cu plăcere și au revizuit raportul intitulat „Continuarea procesului de la Bologna” realizat de grupul de lucru și au observat că scopurile stipulate în Declarația de la Bologna au fost larg acceptate și folosite ca fundament pentru dezvoltarea învățământului superior de către majoritatea semnatarilor, ca și de către universități și alte instituții de învățământ superior. S-a subliniat că eforturile de promovare a mobilității trebuie să continue, pentru a permite studenților, profesorilor, cercetătorilor și personalului administrativ să beneficieze de avantajele „spațiului european pentru învățământ superior”, care includ valorile sale democratice, diversitatea culturilor și a limbilor, precum și diversitatea sistemelor de învățământ superior.

Miniștrii au luat cunoștință de **Convenția instituțiilor europene de învățământ superior** - care a avut loc la Salamanca, pe 29-30 martie - și de recomandările Convenției Europene a Studenților - de la Goteborg, 24-25 martie - și au apreciat implicarea activă a Asociației Universitare Europene (EUA) și a Uniunii Naționale a Studenților din Europa (ESIB) în procesul de la Bologna. Aceștia au remarcat și au apreciat multe alte inițiative de a continua acest proces. Au luat de asemenea notă și de asistența constructivă a Comisiei Europene.

Miniștrii au observat că activitățile recomandate în declarație în legătură cu diplomele au fost intens și pe larg discutate și comentate, făcând parte dintre problemele care au fost aproape soluționate. Ei au apreciat, în special, continuarea eforturilor pentru **asigurarea calității**. Miniștrii au recunoscut nevoia de cooperare pentru a rezolva provocările induse de educația transnațională. De asemenea, au fost de acord că este nevoie de o perspectivă asupra învățării pe tot parcursul vieții, asupra educației permanente.

Acțiuni următoare care urmăresc cele șase obiective ale procesului Bologna

După cum prevede declarația de la Bologna, miniștrii au căzut de acord că ideea de a concepe o arie europeană de învățământ superior este o condiție pentru creșterea atractivității și a competitivității instituțiilor de învățământ superior din Europa. Ei au sprijinit ideea că învățământul superior trebuie să fie considerat un bun public, că este și va rămâne o responsabilitate publică (reguli etc.) și că studenții sunt membri cu drepturi depline ai comunității învățământului superior. Din acest punct de vedere, *miniștrii au propus ca următoarele etape ale acestui proces să fie:*

Adoptarea unui sistem de diplome ușor de citit și de comparat

Miniștrii au încurajat foarte mult universitățile și alte instituții de învățământ superior să beneficieze din plin de legislațiile naționale existente și de instrumentele europene aprobate, care urmăresc să faciliteze recunoașterea unităților de curs academice și profesionale, diplomele și alte premii/certificate, astfel încât cetățenii să-și poată folosi în mod efectiv calificările, competențele și abilitățile prin această arie europeană de învățământ superior.

Miniștrii au făcut apel la organizațiile și rețelele existente, cum ar fi NARIC și ENIC, să promoveze la nivel instituțional, național și european recunoașterea simplă, eficientă și corectă care să reflecte marea diversitate de calificări existente.

Adoptarea unui sistem bazat pe două cicluri de studiu

Miniștrii au observat cu satisfacție că s-a luat în considerare și s-a discutat structura unor diplome bazate pe două cicluri importante de studiu, care articulează învățământul superior în studii superioare de lungă și de scurtă durată.

Unele țări au adoptat deja această structură, iar alte câteva o iau în considerare cu mare interes. Este important de observat că în multe țări diplomele de licență sau cele de master sau diplome comparabile pe două cicluri pot fi obținute la universități și la alte instituții de învățământ superior. Programele care au ca finalizare o diplomă, pot și ar trebui cu siguranță să aibă orientări diferite și profiluri variate, pentru a putea răspunde diverselor nevoi individuale, academice și ale pieței forței de muncă, așa cum s-a concluzionat la seminarul de la Helsinki, unde s-a discutat problematica diplomelor de licență (*Bachelor Degree*).

Miniștrii au subliniat că, pentru o mai mare flexibilitate în procesele de învățare și de calificare, este absolut necesară adoptarea unui quantum comun de calificări, pe baza unui sistem de credite cum este **ECTS** sau unul compatibil cu acesta, care să ofere atât posibilitatea de transferabilitate, cât și de acumulare. Împreună cu sistemele de asigurare a calității, reciproc recunoscute, aceste structuri vor facilita accesul studenților pe piața forței de muncă europene și, în același timp, vor determina o mai mare compatibilitate, atractivitate și competitivitate a învățământului superior european. Generalizarea folosirii acestor credite și a sistemului de completare a diplomelor va sprijini progresul în această direcție.

Promovarea mobilității

Miniștrii au reafirmat că obiectivul ameliorării mobilității studenților, profesorilor, cercetătorilor și a personalului administrativ, așa cum s-a stabilit în declarația de la Bologna, este de maximă importanță. De aceea, ei au confirmat angajamentul pentru a sprijini eliminarea tuturor obstacolelor către circulația liberă a studenților, profesorilor, cercetătorilor și a personalului administrativ și au accentuat dimensiunea socială a mobilității. Au luat de asemenea notă de posibilitățile de mobilitate oferite de programele Comunității Europene și de progresele făcute în acest domeniu, cum ar fi de exemplu, lansarea Planului de Acțiune pentru Mobilitate, elaborat la Nisa în 2000.

Promovarea cooperării europene pentru asigurarea calității

Miniștrii au recunoscut rolul vital pe care îl joacă sistemele de asigurare a calității în asigurarea unor standarde ridicate de calitate și în facilitarea comparabilității calificărilor în Europa. Ei au încurajat, de asemenea, cooperarea mai strânsă între recunoașterea calificărilor și rețelele de asigurare a calității. Au subliniat nevoia unei cooperări strânse, în Europa, precum și a încrederii reciproce și acceptării sistemelor naționale de asigurare a calității. Mai departe, ei au încurajat universitățile și alte instituții de învățământ superior să disemineze exemple de practici pozitive și să conceapă scenarii pentru o acceptare mutuală a evaluării și a mecanismelor de acreditare și certificare. Miniștrii au făcut apel la universități și la alte instituții de învățământ superior, la agenții naționale și la Rețeaua Europeană de Asigurare a Calității în Învățământul Superior (ENQA), în cooperare cu organismele corespunzătoare din țările care nu sunt membre ale ENQA, pentru a colabora în stabilirea unui cadru comun de referință și de a disemina practicile bune.

Promovarea dimensiunii europene în învățământul superior

Pentru a consolida dimensiunea europeană a învățământului superior și a oferi posibilitatea de angajare a absolvenților, miniștrii au făcut apel la sectorul de învățământ superior să îmbunătățească dezvoltarea modulelor, cursurilor și a programelor cu conținut, orientare și organizare europeană. Acest lucru este legat în special de modulele, cursurile și programele de absolvire oferite în parteneriat de către instituții din diferite țări și care duc spre o diplomă comună recunoscută.

Mai departe, *miniștrii au pus accentul pe următoarele aspecte:*

Învățarea pe tot parcursul vieții (educația permanentă)

Învățarea permanentă este un element esențial în aria învățământului superior european. În Europa viitorului, construită pe o economie și o societate bazată pe cunoaștere, strategiile de educație permanentă sunt necesare pentru a face față provocărilor competitivității și folosirii noilor tehnologii și pentru a îmbunătăți coeziunea socială, pentru a asigura oportunități egale și calitatea vieții.

Instituțiile de învățământ superior și studenții

Miniștrii au pus accentul pe faptul că implicarea universităților și a altor instituții de învățământ superior și a studenților ca parteneri competenți, activi și constructivi în stabilirea și conturarea unei arii europene de învățământ superior, este necesară și binevenită. Instituțiile au demonstrat importanța pe care ei o acordă ideii de a crea o arie europeană de învățământ superior compatibilă și eficientă, dar în același timp și diversificată și adaptabilă. De asemenea, miniștrii au subliniat ideea calității drept condiție absolut necesară pentru încredere, relevanță, mobilitate, compatibilitate și atractivitate în aria europeană de învățământ superior. Ei au apreciat contribuția în ceea ce privește dezvoltarea programelor de studiu care combină calitatea academică cu relevanța, pentru creșterea capacității de angajare și au sugerat ca instituțiile de învățământ superior să joace un rol continuu și activ.

Miniștrii au susținut că studenții ar trebui să participe și să influențeze organizarea și conținutul educației în universități și în alte instituții de învățământ superior. De asemenea, ei au reafirmat nevoia, semnalată și de studenți, de a lua în considerare dimensiunea socială a procesului de la Bologna.

Promovarea atractivității ariei de învățământ superior european

Miniștrii au fost de acord asupra importanței care trebuie acordată creșterii atractivității învățământului superior european pentru studenții din Europa și din alte părți ale lumii. Comparabilitatea diplomelor europene de învățământ superior în toată lumea trebuie să fie sprijinită și îmbunătățită de către dezvoltarea unui cadru comun de calificări, ca și a unor mecanisme coerente de asigurare a calității și de acreditare și certificare și de eforturi mari pentru informare. Calitatea învățământului superior și a cercetării a fost considerată drept un factor important pentru creșterea atractivității și competitivității internaționale a învățământului superior din Europa.

Miniștrii au fost de acord că trebuie să se acorde o importanță mai mare pentru ca aria europeană de învățământ superior să beneficieze de instituții și programe cu diferite profiluri. Ei au cerut o creștere a colaborării țărilor europene în legătură cu posibilele implicații și perspective ale educației transnaționale.

Perspective

Miniștrii s-au angajat ei înșiși să continue cooperarea pe baza obiectivelor declarației de la Bologna, dezvoltând în același timp similitudinile și beneficiind de diferențele dintre culturi, limbi și sistemele naționale, și trasând toate posibilitățile de cooperare interguvernamentală și de continuare a dialogului cu universitățile europene și cu alte instituții de învățământ superior și cu organizații studențești, precum și cu programele Comunității.

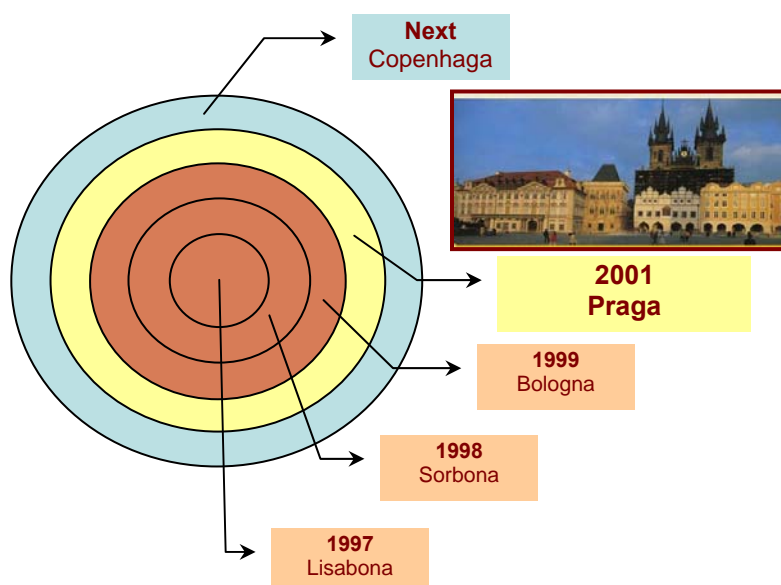
Miniștrii au invitat noi membri să adere la procesul de la Bologna, după propunerile miniștrilor din țările pentru care sunt deschise programe ale Comunității Europene, cum ar fi Socrates, Leonardo da Vinci sau Tempus Cards. Ei au acceptat cererile din Croația, Cipru și Turcia.

Miniștrii au decis organizarea unei noi întâlniri de acest fel, în a doua jumătate a anului 2003, la Berlin, pentru a analiza progresele făcute și pentru a trasa noi direcții și priorități pentru următoarele etape ale procesului care va duce la o arie europeană de învățământ superior. Ei au confirmat necesitatea unei structuri pentru continuarea perseverență a activității, constând într-un grup de acest fel și un grup pregătitor. Acest prim grup va fi constituit din reprezentanți ai tuturor semnatarilor, ai noilor participanți și ai Comisiei Europene și ar trebui să fie condus de către președinția din acel moment a Uniunii Europene. Grupul pregătitor ar trebui să fie compus din reprezentanți ai țărilor care au găzduit întâlnirile anterioare ale miniștrilor și care vor găzdui următoarele întâlniri, două state membre UE și două state care nu sunt membre UE; acești ultimi patru reprezentanți vor fi aleși de către primul grup menționat mai sus. Președinția din acel moment a Uniunii Europene și Comisia Europeană vor face, de asemenea, parte din grupul pregătitor. Grupul pregătitor va fi prezidat de către reprezentantul țării care va fi gazda următoarei întâlniri ministeriale.

Asociația Universitară Europeană, Asociația Europeană a Instituțiilor de Învățământ Superior (EURASHE), Uniunea Națională a Studenților din Europa și Consiliul Europei ar trebui, de asemenea, să fie consultate în ceea ce privește primul grup mai sus menționat și munca acestuia.

Pentru a putea duce acest proces mai departe, miniștrii au încurajat acest grup să organizeze seminarii, pentru a putea explora următoarele arii: cooperarea în ceea ce privește acreditarea și asigurarea calității, problematica recunoașterii și folosirii creditelor în procesul de la Bologna, dezvoltarea unui sistem de diplome comune, dimensiunea socială, cu o atenție specială pentru obstacolele în fața mobilității, lărgirea procesului de la Bologna, educația permanentă și implicarea studenților.

Declarația Miniștrilor Europeni ai Educației și Formării Profesionale și a Comisiei Europene, adoptată la Copenhaga, 29-30 noiembrie 2002, privind întărirea cooperării europene în domeniul formării profesionale

“Declarația de la Copenhaga”

În timp, cooperarea europeană în domeniul educației și formării profesionale a jucat un rol decisiv în crearea viitoarei societăți europene.

În Europa, dezvoltarea economică și socială din ultima decadă a demonstrat necesitatea crescândă a unei dimensiuni europene a educației și formării. Mai mult, tranziția către o economie bazată pe cunoaștere, capabilă de creștere economică durabilă, cu locuri de muncă mai multe și mai bune, cu un grad mai mare de coeziune socială, aduce noi provocări în domeniul dezvoltării resurselor umane.

Extinderea Uniunii Europene adaugă o nouă dimensiune și noi provocări, oportunități și cerințe activității din domeniul educației și formării profesionale. Este în mod deosebit important ca statele candidate să fie chiar de la început parteneri în cooperarea viitoare în domeniul educației și formării profesionale la nivel european.

Dezvoltarea succesivă a programelor europene de educație și formare a fost un factor-cheie pentru îmbunătățirea cooperării la nivel european.

Declarația de la Bologna privind învățământul superior, din iunie 1999, a marcat inițierea unei noi cooperări susținute în acest domeniu.

Consiliul European de la Lisabona, din martie 2000, a recunoscut importanța rolului educației ca parte integrală a politicilor sociale și economice, ca instrument pentru consolidarea competitivității europene în lume și ca garanție a asigurării coeziunii societăților noastre și a dezvoltării depline a cetățenilor acestora. Consiliul European a stabilit obiectivele prioritare pentru ca Uniunea Europeană să devină cea mai dinamică economie bazată pe cunoaștere, din întreaga lume. Dezvoltarea unui sistem de educație și formare profesională de calitate reprezintă un element crucial al acestei strategii, în special în ceea ce privește promovarea incluziunii sociale, a coeziunii, mobilității, capacității de angajare și a competitivității.

Raportul “Obiectivele viitoare ale sistemelor de educație și formare”, adoptat de Consiliul European la Stockholm, în martie 2001, a identificat noi domenii pentru acțiuni comune, la nivel european, pentru a atinge obiectivele stabilite la Consiliul European de la Lisabona. Aceste domenii se bazează pe trei obiective strategice ale raportului - de exemplu, îmbunătățirea calității și eficacității sistemelor de educație și formare din Uniunea Europeană, facilitarea accesului tuturor la sistemele de

educație și formare și deschiderea sistemelor de educație și formare către o lume mai largă.

În Barcelona, în luna martie 2002, Consiliul European a recomandat Programul de activități consecvente Raportului privind obiectivele, care solicita ca educația și formarea din Europa să devină un punct de referință la nivel mondial, până în 2010. Mai mult, sublinia necesitatea unor acțiuni viitoare pentru introducerea unor instrumente care să asigure transparența diplomelor și a calificărilor, inclusiv promovarea unor acțiuni similare cu procesul de la Bologna, dar adaptate pentru domeniul formării profesionale.

Ca răspuns la mandatul de la Barcelona, Consiliul Uniunii Europene (Educație, Tineret și Cultură) a adoptat la 12 noiembrie 2002, o *Rezoluție privind întărirea cooperării în domeniul educației și formării profesionale*. Această rezoluție invită statele membre și Comisia, prin responsabilitățile acestora, să implice statele candidate și statele EFTA-EEA, precum și partenerii sociali, în promovarea unei cooperări susținute în domeniul educației și formării profesionale.

Strategiile privind educația permanentă și mobilitatea sunt esențiale pentru a promova capacitatea de angajare, cetățenia activă, incluziunea socială și dezvoltarea personală. Dezvoltarea unei Europe bazate pe cunoaștere și asigurarea că piața muncii din Europa este deschisă tuturor reprezintă provocarea majoră pentru sistemele de educație și formare profesională din Europa și pentru toți actorii implicați. Același lucru este valabil și pentru nevoia acestor sisteme de a se adapta continuu la noi solicitări ale societății în schimbare. O cooperare solidă în domeniul educației și formării va reprezenta o contribuție însemnată pentru asigurarea succesului extinderii Uniunii Europene și pentru realizarea obiectivelor identificate de Consiliul European la Lisabona. CEDEFOP și Fundația Europeană pentru Formare Profesională sunt organisme importante care pot sprijini această cooperare.

Rolul vital al partenerilor sociali în dezvoltarea socio-economică este reflectat atât în contextul dialogului social european, cât și în cel al cadrului de acțiune al partenerilor sociali europeni pentru dezvoltarea permanentă a competențelor și a calificărilor, adoptat în martie 2002.

Partenerii sociali joacă un rol indispensabil în dezvoltarea, validarea și recunoașterea competențelor și a calificărilor la toate nivelurile și participă la promovarea cooperării susținute în acest domeniu.

Următoarele priorități majore vor fi urmărite prin cooperarea susținută din domeniul educației și formării profesionale:

Dimensiunea europeană

- ▶ Consolidarea dimensiunii europene în domeniul educației și formării profesionale, cu scopul îmbunătățirii cooperării strânse care să faciliteze și să promoveze mobilitatea și dezvoltarea cooperării inter-instituționale, parteneriatele și alte inițiative transnaționale, toate acestea pentru a accentua profilul european al educației și formării profesionale în context internațional, astfel încât Europa să fie recunoscută ca punct de referință mondial pentru cei care învață.

Transparență, informație și orientare

- ▶ Creșterea transparenței în domeniul educației și formării profesionale prin implementarea și raționalizarea rețelelor și a mijloacelor de informare, inclusiv integrarea instrumentelor existente, cum ar fi CV european, completări ale certificatelor sau diplomelor (*engl., diploma supplement*), cadrul european comun de referință pentru limbi și EUROPASS într-un singur cadru.
- ▶ Consolidarea, în statele membre, la toate nivelurile de educație, formare și angajare, a politicilor, sistemelor și practicilor care sprijină informarea, consilierea și orientarea, în special în ce privește accesul la educație și formare și transferabilitatea și recunoașterea competențelor și a calificărilor, pentru a sprijini mobilitatea geografică și ocupațională a cetățenilor din Europa.

Recunoașterea competențelor și a calificărilor

- ▶ Cercetarea modalităților în care transparența, comparabilitatea, transferabilitatea și recunoașterea competențelor și/sau a calificărilor, între toate țările și la diferite niveluri, pot fi promovate prin elaborarea nivelurilor de referință, a principiilor comune pentru certificare și prin măsuri comune, inclusiv prin transferul sistemului de credite în domeniul educației și formării profesionale.
- ▶ Creșterea sprijinului acordat dezvoltării competențelor și calificărilor la nivel sectorial, prin revitalizarea cooperării și coordonării, în special prin implicarea partenerilor sociali. Câteva inițiative bilaterale, multinaționale sau ale comunității, inclusiv cele deja identificate în diferite sectoare cu scopul recunoașterii reciproce a calificărilor, ilustrează această abordare.
- ▶ Elaborarea unui set comun de principii privind validarea învățării non-formale și informale, în scopul asigurării unei mai mari compatibilități între abordările din diferite țări și de la diferite niveluri.

Asigurarea calității

- ▶ Promovarea cooperării în domeniul asigurării calității, punându-se accentul în special pe schimbul de metode și modele, precum și pe criterii și principii comune ale calității în formarea profesională.
- ▶ Luarea în considerare a nevoilor de învățare ale profesorilor și formatorilor în toate formele de educație și formare profesională.

Următoarele principii vor sta la baza cooperării susținute în domeniul educației și formării profesionale:

- ▶ Cooperarea se va baza pe obiectivele pentru 2010, stabilite de Consiliul European în conformitate cu planul detaliat de activități și în continuarea

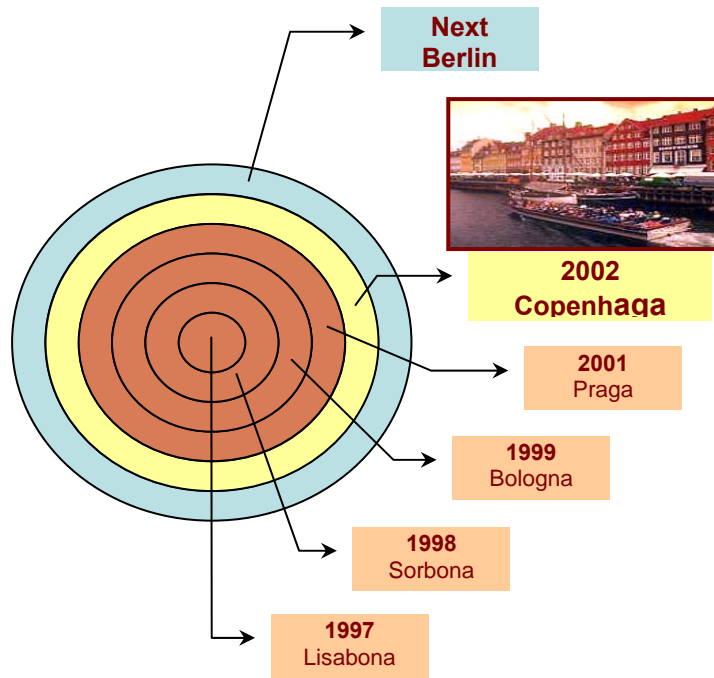
Raportului privind obiectivele, în scopul asigurării coerenței cu obiectivele stabilite de Consiliul Uniunii Europene (Educație, Tineret și Cultură);

- ▶ Măsurile vor fi voluntare și stabilite în principal prin cooperarea de la nivelurile inferioare către cele superioare (de jos în sus);
- ▶ Inițiativele vor fi focalizate pe nevoile cetățenilor și ale organizațiilor beneficiare;
- ▶ Cooperarea trebuie să fie integratoare și să implice statele membre, Comisia, statele candidate, statele EFTA-EEA și partenerii sociali.

Măsurile ulterioare acestei declarații vor avea în vedere următoarele aspecte, pentru a se asigura succesul și eficiența implementării cooperării europene în domeniul educației și formării profesionale:

1. Implementarea unei cooperări susținute în domeniul educației și formării profesionale va deveni treptat o componentă a procesului ulterior raportului privind obiectivele. Comisia va reflecta această abordare integrată în rapoartele către Consiliul Uniunii Europene (Educație, Tineret și Cultură) în cadrul programului de lucru deja stabilit pentru activitățile adiacente Raportului privind obiectivele. Scopul este de a integra complet activitățile dedicate cooperării susținute din domeniul educației și formării profesionale în activitatea consecventă Raportului privind obiectivele.
2. Grupul de lucru existent la nivelul Comisiei, căruia i se va acorda un statut similar cu cel al grupurilor de lucru stabilite ca urmare a Raportului privind obiectivele, incluzând în viitor statele membre, statele EFTA-EEA, statele candidate și partenerii sociali europeni, va continua activitatea în vederea asigurării eficacității implementării și coordonării procesului de cooperare susținută în domeniul educației și formării profesionale. Întâlnirile informale ale Directoratului General de Formare Profesională, care au contribuit la lansarea acestei inițiative la Bruges, 2001, vor avea un rol important în animarea și orientarea activităților ulterioare.
3. În acest cadru, de acum și până în 2004, atenția se va concentra inițial pe domenii concrete în care activitățile au început deja, de exemplu, elaborarea unui singur cadru transparent, transferul de credite în formarea profesională și elaborarea instrumentelor de calitate. Alte domenii, care vor fi în scurt timp incluse ca elemente componente ale activității consecvente Raportului privind obiectivele, organizate în opt grupuri de lucru și un "grup indicator", vor fi: orientarea pe tot parcursul vieții, învățarea non-formală și formarea profesorilor și a formatorilor în domeniul educației și formării profesionale. Comisia va face referire la progresul acestor activități în raportul său menționat la paragraful 1.

Ministerele responsabile cu educația și formarea profesională și Comisia Europeană au confirmat necesitatea îndeplinirii obiectivelor și priorităților de acțiune stabilite în această declarație și a participării în cadrul cooperării susținute în domeniul educației și formării profesionale, incluzând partenerii sociali. În următorii doi ani, va avea loc o întâlnire pentru a analiza progresul și a formula recomandări privind prioritățile și strategiile.

„Formarea Spațiului european de învățământ superior”

*Comunicat al Conferinței Miniștrilor responsabili
pentru învățământul superior
Berlin, 19 septembrie 2003*

Preambul

Pe data de 19 iunie 1999, la un an după Declarația de la Sorbona, miniștrii responsabili pentru învățământul superior din 29 de țări ale Europei au semnat declarația de la Bologna. Ei au convenit asupra unor obiective comune importante pentru dezvoltarea coerentă și armonioasă în domeniul învățământului superior pentru anul 2010. La următoarea conferință ce a avut loc la Praga pe data de 19 mai 2001, numărul obiectivelor a crescut, iar miniștrii și-au reafirmat obligațiunile de a forma Spațiul european de învățământ superior către anul 2010. Pe data de 19 septembrie 2003 miniștrii responsabili pentru învățământul superior din 33 de țări ale Europei s-au întâlnit în Berlin cu scopul de a analiza progresele obținute în domeniu și de a stabili prioritățile și noile obiective pentru anii următori cu scopul de a accelera formarea Spațiului european de învățământ superior. Ei au convenit asupra următoarelor considerații, principii și priorități.

Miniștrii au reafirmat importanța dimensiunii sociale a procesului de la Bologna. Necesitatea de a crește caracterul competitiv trebuie să fie echilibrată cu obiectivele de îmbunătățire a caracteristicilor sociale în domeniul Spațiului european de învățământ superior, având drept scop intensificarea coeziunii sociale și reducerea inegalităților sociale și de sex atât la nivel național, cât și la cel european. În acest context, miniștrii și-au reafirmat poziția că învățământul superior este un bun și o responsabilitate publică. Ei au accentuat faptul că în cooperarea și în schimburile internaționale academice, trebuie să prevaleze valorile academice.

Miniștrii iau în considerație concluziile Consiliilor Europene din Lisabona (2000) și Barcelona (2002) care au ca scop transformarea Europei în cea mai competitivă și dinamică economie bazată pe cunoștințe din lume, capabilă să producă o creștere economică susținută cu mai multe posturi de lucru și cu o mai mare coeziune socială și lansează un apel la înfăptuirea în continuare a acțiunilor și asigurarea unei cooperări mai apropiate în contextul procesului de la Bologna.

Miniștrii au luat cunoștință de Raportul de Evaluare elaborat de Grupul de implementare a Procesului Bologna pe perioada între întâlnirile de la Praga și Berlin. Ei, de asemenea, au luat cunoștință de Raportul Trends-III elaborat de Asociația Universităților Europene (EUA), la fel ca și de rezultatele seminarelor, care au fost organizate ca parte a programului de lucru între întâlnirile din Praga și Berlin de către câteva state membre, instituții de învățământ superior, organizații și studenți.

Mai apoi miniștrii au luat cunoștință de Rapoartele Naționale, care au demonstrat progresele considerabile ce au avut loc ca urmare a aplicării principiilor Procesului Bologna. Și în sfârșit, ei au luat cunoștință de mesajele de susținere a implementării Proiectului permise din partea Comisiei Europene și Consiliului Europei

Miniștrii au convenit asupra faptului că trebuie întreprinse eforturi pentru a asigura legături mai adecvate dintre învățământul superior și sistemul de cercetare în țările respective. Spațiul european de învățământ superior în curs de devenire va beneficia din sinergiile cu Spațiul european de cercetare, consolidând astfel o Europă bazată pe cunoștințe. Scopul acestei acțiuni este de a păstra bogăția culturală și diversitatea lingvistică a Europei, bazată pe moștenirea diferitor tradiții, precum și de a educa potențialul de inovație, de dezvoltare economică și socială printr-o cooperare atotcuprinzătoare dintre instituțiile europene de învățământ superior.

Miniștrii au recunoscut rolul fundamental jucat de instituțiile de învățământ superior și organizațiile studentești, au luat cunoștință de mesajele primite din partea Asociației Universităților Europene (EUA) create în baza Convenției de la Graz a instituțiilor de învățământ superior, de contribuție din partea Asociației Europene a Instituțiilor în Învățământul Superior (EURASHE), precum și de comunicările primite din partea(ESIB) Uniunile Naționale ale Studenților din Europa.

Miniștrii au salutat interesul arătat de alte regiuni ale lumii în dezvoltarea Spațiului european de învățământ superior și, în particular, au apreciat prezența reprezentanților din acele țări europene, care încă nu fac parte din Procesul Bologna, ca și din Comitetul de implementare al Uniunii Europene, America Latină și Caraibilor pentru Învățământul Superior (EULAC) ca oaspeți ai Conferinței.

Progrese

Miniștrii au salutat diversele inițiative întreprinse după Summit-ul pentru învățământul superior de la Praga, de a intensifica comparabilitatea și compatibilitatea, de a face sistemele de învățământ superior mai transparente și de a spori calitatea învățământului superior european la nivel instituțional și național. Ei au apreciat cooperarea și angajamentul tuturor partenerilor-instituțiilor de învățământ superior, studenților și a altor participanți-în acest domeniu.

Miniștrii au accentuat importanța tuturor elementelor Procesului Bologna pentru formarea Spațiului european de învățământ superior și au accentuat necesitatea de a intensifica eforturile la nivel instituțional, național și european. Totuși, pentru a da procesului un impuls în continuare, ei s-au angajat să intermedieze prioritățile pentru următorii doi ani. Ei vor intensifica eforturile pentru a promova efectiv sistemele de asigurare a calității, pentru a accelera implementarea efectivă a sistemului bazat pe doua cicluri și pentru a îmbunătăți sistemul de recunoaștere a titlurilor și a perioadelor de studii.

Asigurarea calității

Calitatea învățământului superior s-a dovedit a fi baza formării Spațiului european de învățământ superior.

Miniștrii s-au angajat să susțină dezvoltarea în continuare a sistemului de asigurare a calității la nivel instituțional, național și european. Ei au accentuat necesitatea de a elabora criterii mutual acceptate și metodologii de asigurare a calității.

Ei, de asemenea, au accentuat că, conform principiilor autonomiei instituționale, responsabilitatea de bază pentru asigurarea calității în învățământul superior aparține fiecărei instituții în parte și acest lucru formează temelia unei responsabilități autentice a sistemului academic în cadrul național.

De aceea, ei au căzut de acord ca până în anul 2005 sistemele naționale de asigurare a calității să includă:

- ▶ Definirea responsabilităților organelor și instituțiilor implicate.
- ▶ Evaluarea programelor sau instituțiilor, inclusiv evaluarea internă, analiza externă, participarea studenților și publicarea rezultatelor.
- ▶ Un sistem de acreditare, certificare sau proceduri comparabile.
- ▶ Participarea internațională, cooperarea și organizarea rețelelor.

La nivel european, miniștrii au apelat la ENQA prin intermediul membrilor ei, în cooperarea cu EUA, EURASHE și ESIB pentru a dezvolta un set coordonat de standarde, proceduri și norme în sfera asigurării calității, pentru a explora modalitățile de creare a unui sistem adecvat și echitabil de analiză a asigurării calității sau/și acreditării agențiilor și instituțiilor, precum și de a face, prin intermediul Grupului de implementare, către anul 2005, un raport miniștrilor. De asemenea, vor fi luate în considerație și expertizele efectuate de alte asociații și rețele din domeniul asigurării calității.

Structura titlurilor: Adoptarea unui sistem bazat în esență pe două cicluri

Miniștrii au avut satisfacția să menționeze faptul că în baza angajamentului lor referitor la sistemul de două cicluri, definit în declarația de la Bologna, s-a dat cursul unei restructurări comprehensive a peisajului învățământului superior european. Toți miniștrii s-au angajat să înceapă implementarea sistemului de două cicluri către anul 2005.

Miniștrii au subliniat importanța consolidării progresului și îmbunătățirii înțelegerii și acceptării noilor calificări prin întărirea dialogului în cadrul instituțiilor, precum și între instituții și angajați.

Miniștrii au încurajat țările membre să elaboreze un cadru de calificări comparabile și compatibile pentru sistemele de învățământ superior, care ar căuta să descrie calificările în termeni de abilități de lucru, pe nivele, conform rezultatelor procesului de învățare, competențelor și profilului. Ei, de asemenea, prevăd elaborarea unui cadru atotcuprinzător de calificări pentru Spațiul european de învățământ superior.

În interiorul unui astfel de cadru, titlurile trebuie să prevadă finalități cât mai diverse. Titlurile din primul și al doilea ciclu trebuie să aibă orientări și profiluri diferite cu scopul de a se acomoda diverselor necesități individuale, de muncă și de pe piață a muncii. Titlurile primului ciclu ar trebui, în definiția Convenției de la

Lisabona, să ofere acces la programele celui de-al doilea ciclu. Titlurile ciclului al doilea trebuie să ofere acces la studiile de doctorat.

Miniștrii au invitat Grupul de implementare să analizeze cum și dacă învățământul superior de scurtă durată poate fi asimilat la primul ciclu din cadrul de calificări ale învățământului superior din spațiul european.

Miniștrii și-au reconfirmat angajamentul de a face învățământul superior accesibil pentru toți, în baza capacităților și mijloace adecvate.

Promovarea mobilității

Mobilitatea studenților, a personalului academic și administrativ reprezintă baza pentru formarea Spațiului european de învățământ superior. Miniștrii au accentuat importanța acestui fapt atât pentru domeniul academic și cultural, precum și pentru cel politic, social și economic. Ei și-au exprimat satisfacția referitor la faptul că după ultima lor întâlnire, cifrele ce caracterizează mobilitatea au crescut, de asemenea, și datorită suportului din partea programelor Uniunii Europene, și au convenit asupra întreprinderii măsurilor necesare pentru îmbunătățirea calității și monitorizării datelor statistice referitoare la mobilitatea studenților.

Spațiul european de învățământ superior. În scopul promovării mobilității studenților, Miniștrii vor întreprinde pașii necesari pentru a asigura portabilitatea împrumuturilor și granturilor naționale.

Implementarea sistemului de credite

Miniștrii au accentuat rolul important jucat de Sistemul European de Credite Transferabile (ECTS) în facilitarea mobilității studenților și în dezvoltarea curriculumului internațional. Ei apreciază faptul că ECTS devine, pas cu pas, o bază generalizată pentru sistemele naționale de credite. Ei susțin evoluția către obiectivul ce prevede ca ECTS să devină nu doar un sistem de transfer, ci și unul acumulativ, care să fie aplicat consistent în întreg spațiul european al învățământului superior.

Recunoașterea titlurilor: Adoptarea unui sistem de titluri comparabile și bine definite

Miniștrii au subliniat importanța Convenției de la Lisabona referitoare la recunoașterea titlurilor, convenție care trebuie ratificată de către toate țările participante la Procesul Bologna, și au făcut un apel la rețelele ENIC și NARIC, la autoritățile naționale competente, să continue implementarea Convenției.

Ei au stabilit ca obiectiv faptul că începând cu anul 2005 fiecare absolvent va primi suplimentul la diplomă automat și fără plată. Acest document trebuie emis într-o limbă larg răspândită de circulație europeană.

Ei au chemat instituțiile și angajații să asigure utilizarea pe deplin a suplimentului la diplomă, să profite de transparența avansată și de flexibilitatea sistemelor de

calificări ale învățământului superior, pentru stimularea capacității de angajare și facilitarea recunoașterii academice pentru studiile ulterioare.

Instituțiile de învățământ superior și studenții

Miniștrii au salutat angajamentul instituțiilor de învățământ superior și a studenților față de Procesul Bologna și au recunoscut necesitatea participării active și directe a tuturor partenerilor în procesul care va asigura succesul pe termen lung.

Fiind familiarizați cu faptul că contribuția instituțiilor puternice poate spori dezvoltarea economică și socială, miniștrii au remarcat faptul că instituțiile trebuie împuternicite să ia decizii referitoare la organizarea și administrarea lor internă. Miniștrii au chemat instituțiile să asigure faptul că reformele să devină complet integrate în funcțiile și procesele instituționale de bază.

Miniștrii au remarcat participarea constructivă a organizațiilor de studenți în Procesul Bologna și au subliniat necesitatea de a include studenții încă de la stadiul incipient în activitățile ulterioare.

Studenții sunt participanți cu drepturi depline la guvernarea învățământului superior. Miniștrii remarca că măsurile naționale legislative care au drept scop asigurarea participării studenților sunt mai extinse în cazul Spațiului european de învățământ superior. Ei, de asemenea, au chemat instituțiile și organizațiile studențești să identifice măsurile de extindere a implicării studenților în guvernarea învățământului superior.

Miniștrii au accentuat importanța unor condiții adecvate de studii și de trai pentru studenți, pentru ca aceștia să-și poată finisa cu succes studiile într-o perioadă rezonabilă de timp, fără obstacole de ordin social sau economic. Ei, de asemenea, au accentuat necesitatea colectării unor date mai comparabile referitor la situația economică și socială a studenților.

Promovarea dimensiunii europene în învățământul superior

Miniștrii au remarcat faptul că, urmare a apelului formulat la Praga, continue să se dezvolte modulele adiționale, cursurile și curriculumul cu conținuturi, orientare și organizare europeană.

Ei au remarcat faptul că inițiativele întreprinse de către Instituțiile de învățământ superior din numeroase țări ale Europei au contribuit la mobilizarea resurselor academice și tradițiilor culturale în favoarea promovării dezvoltării programelor integrate de studii și de titluri comune la nivelul unu, doi și trei.

Mai mult decât atât, ei au accentuat necesitatea includerii în programele comune de calificare a unei perioade substanțiale de studii peste hotare, precum și o prevedere adecvată pentru diversitatea lingvistică și procesul de învățare a limbilor, astfel încât studenții să poată obține un potențial deplin pentru competitivitatea pe piața muncii, identitatea și cetățenia europeană.

Miniștrii au convenit să facă tot posibilul ca la nivel național să fie depășite toate obstacolele legislative din calea stabilirii și recunoașterii unor astfel de titluri și să

susțină activ dezvoltarea și asigurarea adecvată a calității curriculum integrat, fapt ce va duce la titluri comune.

Promovarea caracterului atractiv al Spațiului european de învățământ superior

Miniștrii au convenit asupra faptului că caracterul atractiv și deschis al învățământului superior european trebuie intensificat. Ei au confirmat disponibilitatea de a dezvolta programe de burse pentru studenții din țările lumii a treia.

Miniștrii au declarat ca schimburile transnaționale în învățământul superior trebuie guvernate în baza calității și valorilor academice și au convenit să activeze într-un format comun în acest sens. În cazul existenței unor circumstanțe adecvate, un astfel de format trebuie să includă partenerii sociali și cei din economie.

Ei au încurajat cooperarea regională din alte părți ale globului prin deschiderea seminarelor și conferințelor Bologna pentru reprezentanții din aceste regiuni.

Învățământul continuu

Miniștrii au subliniat contribuția importantă a învățământului superior în transformarea instruirii continue într-o realitate. Ei au întreprins pași pentru a alinia politica lor națională la realizarea acestui scop și au impulsionat instituțiile de învățământ superior să extindă posibilitățile instruirii continue la treapta de învățământ superior, inclusiv și prin recunoașterea studiilor anterioare. Ei au accentuat că astfel de activități trebuie să devină o parte integrantă a învățământului superior.

Mai mult decât atât, miniștrii au chemat persoanele ce lucrează în domeniul elaborării normelor de calificare pentru Spațiul european de învățământ superior, să prevadă mai multe trasee flexibile de instruire, oportunități și tehnici de învățare și, de asemenea, să folosească eficient creditele ECTS.

Ei au accentuat necesitatea de a îmbunătăți oportunitățile pentru toți cetățenii, în concordanță cu abilitățile și aspirațiile lor, pentru a urma traseele de instruire continuă în cadrul învățământului superior.

Acțiuni Adiționale

Spațiul european de învățământ superior și Spațiul european de cercetare - doi stâlpi ai societății bazate pe cunoștințe

Conștienți de necesitatea de a promova legături mai strânse între EHEA și ERA într-o Europă a cunoștințelor și importanța cercetării ca o parte integrantă a învățământului superior din Europa, miniștrii consideră necesar de a merge mai departe de actuala configurație cu doua cicluri a învățământului superior și de a include nivelul doctoral ca al treilea ciclu al Procesului Bologna. Ei accentuează

importanța cercetării și a pregătirii în acest domeniu și promovarea interdisciplinarității în menținerea și îmbunătățirea calității învățământului superior și în asigurarea competitivității învățământului superior european în general.

Miniștrii au chemat la o mobilitate crescândă la nivel doctoral și postdoctoral și au încurajat instituțiile implicate să-și intensifice cooperarea în sfera studiilor de doctorat și în pregătirea tinerilor cercetători.

Miniștrii vor întreprinde eforturile necesare pentru a face instituțiile de învățământ superior din Europa parteneri mai atractivi și mai eficienți. De aceea, miniștrii roagă instituțiile superioare de învățământ să sporească rolul și relevanța cercetării la nivel de evoluție tehnologică, socială și culturală și la necesitățile societății.

Miniștrii înțeleg faptul că exista obstacole în realizarea acestor scopuri și ele nu pot fi rezolvate singure de către instituțiile de învățământ superior. Se cere un suport puternic, inclusiv financiar și un set de decizii adecvate din partea Guvernelor naționale și Organismelor Europene.

Și, în sfârșit, Miniștrii au declarat faptul că rețelele de nivel doctoral trebuie susținute pentru a stimula dezvoltarea excelenței și pentru ca ele să devină unul din simbolurile Spațiului european de învățământ superior.

Aprecieri

În vederea realizării obiectivelor stabilite pentru anul 2010, este de așteptat să se ia măsuri de analiză a progreselor obținute în Procesul Bologna. Un exercițiu de analiză pe termen intermediar ar asigura informații utile referitoare la faptul cum are loc evoluția procesului și ar oferi posibilitatea de a lua, în caz de necesitate, măsuri de rectificare.

Miniștrii au însărcinat Grupul de implementare cu organizarea unui proces de analiză până la summit-ul din 2005 și cu întreprinderea unor măsuri pentru pregătirea detaliată a rapoartelor referitoare la progresele și implementarea priorităților intermediare stabilite pentru următorii doi ani:

- ▶ asigurarea calității;
- ▶ sistemul cu doua cicluri;
- ▶ recunoașterea titlurilor și a perioadelor de studii.

Mai mult decât atât, țările participante vor fi pregătite să permită accesul la informația necesară pentru analiza învățământului superior prin prisma obiectivelor Procesului Bologna. Accesul la bazele de date, în legătură cu cercetările respective, precum și rezultatele acestor cercetări, trebuie facilitate.

Continuitatea procesului

Noii membri

Miniștrii consideră necesar de a adapta clauza Comunicatului de la Praga în aplicare pentru membri, după cum urmează:

Țările, care fac parte din Convenția Culturală Europeană trebuie să fie eligibile în calitate de membru al Spațiului european de învățământ superior, cu condiția că ele

vor declara disponibilitatea și dorința de a urma și implementa obiectivele Procesului Bologna în propriul lor sistem de învățământ superior. Scrisorile de intenție trebuie să conțină informații referitoare la faptul cum va avea loc implementarea principiilor și obiectivelor declarației.

Miniștrii au decis să accepte cererile de a deveni membri, primite din partea Albaniei, Andorei, Bosniei și Herțegovinei, Sfântului Scaun, Rusiei, Serbiei și Muntenegrului, fostei Republici Iugoslave, a Macedoniei și să salute aceste state ca noi membri, extinzând procesul la un număr de peste 40 de țări europene.

Miniștrii au recunoscut că, calitatea de membru al Procesului Bologna implică schimbări și reforme substanțiale pentru toate țările care au semnat. Ei au convenit să susțină toți semnatarii noi în efectuarea acestor schimbări și reforme, incluzându-i în procesul de discuții și asistență mutuală, fapt pe care-l implică Procesul Bologna.

Structura de implementare

Miniștrii au încredințat implementarea tuturor problemelor prevăzute în Comunicat, conducerea generală a Procesului Bologna și pregătirea următoarei întâlniri la nivel ministerial Grupului de implementare, care trebuie să fie compus din reprezentanții tuturor membrilor Procesului Bologna și ai Comisiei Europene, Consiliului Europei, EUA, EURASHE, ESIB și UNESCO/CEPES ca membri consultativi. Acest grup, care trebuie convocat cel puțin de două ori pe an, trebuie să fie prezidat de UE, avându-l ca vicepreședinte pe reprezentantul statului unde va avea loc următoarea întâlnire.

Un Consiliu, prezidat, de asemenea, de UE, trebuie să supravegheze lucrul dintre întâlnirile Grupului de implementare. Acest Consiliu va fi compus din președinte, vice-președinte - reprezentantul statului unde va avea loc următoarea întâlnire, ai precedentului și viitorului președinți ai UE, reprezentanții ai trei țări participante, selectate de către Grupul de implementare pentru un an, Comisia Europeană și ca membri consultativi. Consiliul Europei, EUA, EUDASHE și ESIB. Grupul de implementare, ca și Consiliul, pot convoca ad-hoc, în caz de necesitate, grupuri de lucru.

În general, activitatea de implementare va fi susținută de către un Secretariat numit de țara în care va avea loc următoarea Conferință Ministerială.

La prima sa întâlnire de după Conferința de la Berlin, Grupul de implementare este chemat să definească responsabilitățile Consiliului și sarcinile Secretariatului.

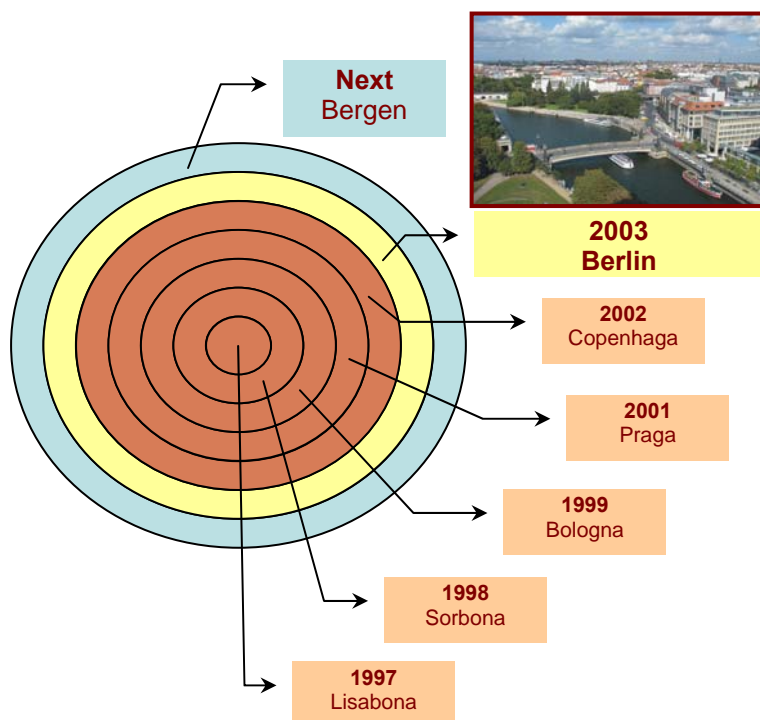
Programul de lucru 2003-2005

Miniștrii cer Grupului de implementare să coordoneze activitățile pentru progresul Procesul Bologna așa cum ele au fost stabilite în punctele și măsurile Comunicatului și să facă un raport asupra lor până la următoarea întâlnire ministerială din anul 2005.

Următoarea conferință

Miniștrii au decis să țină următoarea conferință în orașul Bergen (Norvegia), în luna mai, anul 2005.

Spațiul European al Învățământului Superior – Realizarea Obiectivelor

*Comunicat al Conferinței Miniștrilor Europeni
Responsabili cu Învățământul Superior,
Bergen, 19 -20 Mai 2005*

Noi, miniștrii educației responsabili cu învățământul superior din țările participante la Procesul Bologna, ne-am întâlnit pentru a face o evaluare intermediară și pentru a stabili obiective și priorități până în 2010. La această conferință, am salutat Armenia, Azerbaidjan, Georgia, Moldova și Ucraina ca noi țări participante în Procesul Bologna. Cu toții împărtășim înțelegerea comună a principiilor, obiectivelor și angajamentelor Procesului exprimate în Declarația de la Bologna și în comunicatele ce i-au succedat la Praga și Berlin. Confirmăm angajamentul nostru de a coordona politicile noastre prin Procesul Bologna în vederea stabilirii până în anul 2010 a Spațiului European al Învățământului Superior (SEÎS) și ne angajăm să sprijinim noile țări participante în implementarea obiectivelor Procesului.

I. Parteneriat

Subliniem rolul central al instituțiilor de învățământ superior, al personalului didactic și al studenților ca parteneri în Procesul Bologna. Rolul lor în implementarea Procesului devine mult mai important acum când reformele legislative necesare au fost în mare parte adoptate și îi încurajăm să continue și să-și intensifice eforturile pentru stabilirea SEÎS. Salutăm angajamentul clar al instituțiilor de învățământ superior din Europa față de acest Proces și recunoaștem că este nevoie de timp pentru a optimiza impactul schimbării structurale a curriculei și pentru a asigura astfel introducerea învățării și predării inovative de care Europa are nevoie.

Salutăm sprijinul organizațiilor reprezentând partenerii sociali și din lumea afacerilor și sperăm ca în viitor să se intensifice cooperarea în vederea realizării obiectivelor Procesului Bologna. Salutăm, de asemenea, contribuția instituțiilor și organizațiilor internaționale care sunt parteneri în acest proces.

II. Inventarierea progreselor

Luăm notă de progresul important făcut în realizarea obiectivelor noastre așa cum este el prezentat în *Raportul General 2003-2005 al Grupului de Implementare (BFUG)*, în raportul EUA „*Trends IV*” și în raportul ESIB „*Bologna văzută cu ochi de student*”.

La reuniunea de la Berlin, am cerut Grupului de Implementare o analiză intermediară, centrată pe trei priorități – sistemul de cicluri (de studii universitare), asigurarea calității și recunoașterea diplomelor și a perioadelor de studiu. Din Raportul General luăm notă de faptul că un progres substanțial a fost înregistrat în aceste trei domenii prioritare. Este important să asigurăm pe viitor consistența progresului în rândul tuturor țărilor participante.

De aceea, identificăm nevoia unui mai bun schimb de expertiză pentru a întări capacitatea atât la nivel instituțional, cât și guvernamental.

Sistemul de organizare a studiilor

Menționăm cu satisfacție că organizarea studiilor pe două cicluri s-a implementat pe scară largă, mai mult de jumătate dintre studenți fiind înscriși în programe de acest fel în majoritatea țărilor. Totuși, persistă câteva obstacole de acces de la un ciclu la altul. Mai mult, este nevoie de un dialog mai intens, care să implice guverne, instituții și parteneri sociali, în vederea sporirii șanselor absolvenților de programe de ciclul I (licență) de a-și găsi un loc de muncă, inclusiv în posturi adecvate din administrația publică.

Adoptăm cadrul general al calificărilor în SEÎS, cuprinzând cele trei cicluri (inclusiv posibilitatea unor calificări intermediare în contextul reglementărilor naționale), descriptori generici pentru fiecare ciclu bazat pe rezultate ale învățării și competențe și distribuția de credite pentru primul și al doilea ciclu. Ne angajăm să elaborăm până în 2010 cadrele naționale de calificări compatibile cu cadrul general al calificărilor din Spațiul European al Învățământului Superior și să trecem la realizarea acestora cel târziu în 2007. Cerem Grupului de Implementare să raporteze asupra implementării și a dezvoltării ulterioare a cadrului general european al calificărilor.

Subliniem importanța asigurării unei complementarități între cadrul general al calificărilor proiectat pentru SEÎS și propunerea cadru mai cuprinzătoare pentru calificările învățării pe tot parcursul vieții, luând în considerare educația și formarea profesională, așa cum sunt actualmente dezvoltate aceste calificări la nivelul Uniunii Europene, precum și la nivelul țărilor participante (la Proces). Solicităm Comisiei Europene să consulte pe parcursul lucrărilor (de elaborare) toate părțile interesate în Procesul Bologna.

Asigurarea calității

Aproape toate țările au trecut la implementarea unui sistem de asigurare a calității pe baza criteriilor stabilite în Comunicatul de la Berlin și pe baza unei intense cooperări și participări la rețele a implicării studenților și al cooperării internaționale. Pe de altă parte, cerem instituțiilor de învățământ superior să continue eforturile de îmbunătățire a calității activităților lor prin introducerea sistematică a mecanismelor interne și corelarea lor directă cu asigurarea externă a calității.

Adoptăm standardele și recomandările orientative (standards and guidelines) pentru asigurarea calității în Spațiul European al Învățământului Superior, așa cum au fost

ele propuse de ENQA. Ne angajăm să introducem modelul propus de evaluare colegială (peer review) a agențiilor de asigurare a calității, (această procedură fiind întemeiată pe evaluări naționale) respectând, în același timp recomandările și criteriile comun acceptate. Salutăm ideea unui Registru European al agențiilor de asigurare a calității care își găsesc temeiul în evaluarea națională. Cerem ca modalitățile practice de implementare să fie în continuare elaborate de ENQA în colaborare cu EUA, EURASHE și ESIB, iar prin intermediul Grupului de Implementare să ne parvină raportul de activitate. Subliniem importanța cooperării dintre agențiile recunoscute la nivel național, cu dorința de a îmbunătăți recunoașterea mutuală a deciziilor de acreditare sau de asigurare a calității.

Recunoașterea diplomelor și a perioadelor de studiu

Luăm la cunoștință faptul că 36 din cele 45 de țări participante au ratificat Convenția de la Lisabona. Cerem statelor care încă nu au făcut-o, să treacă neîntârziat la ratificarea Convenției. Ne angajăm să asigurăm implementarea deplină și adecvată a principiilor sale și de a le introduce în legislația națională. Chemăm toate țările participante să soluționeze problemele recunoașterii identificate de rețelele ENIC-NARIC. Vom proiecta planuri naționale de acțiune cu scopul de a îmbunătăți calitatea procesului recunoașterii calificărilor străine. Aceste planuri vor fi inserate în rapoartele naționale pentru viitoarea Conferință a Miniștrilor. Ne exprimăm susținerea pentru documentele subsidiare Convenției de la Lisabona și cerem tuturor autorităților naționale și altor parteneri sociali să recunoască diplomele comune (joint degrees) emise în două sau mai multe țări din SEÎS.

Percepem dezvoltarea de cadre naționale și europene de calificări ca fiind o oportunitate pentru formarea pe tot parcursul vieții în cadrul învățământului superior. Vom lucra împreună cu instituțiile de învățământ superior și alți parteneri pentru a îmbunătăți recunoașterea învățării anterioare, incluzând, acolo unde este posibil, recunoașterea (rezultatelor) învățării formale și non-formale în vederea accesului, și totodată ca parte din, programele de studiu specifice învățământului superior.

III. Provocări și priorități viitoare

Învățământul superior și cercetarea

Subliniem importanța învățământului superior în promovarea cercetării, dar și importanța cercetării atât în asigurarea contribuției învățământului superior la dezvoltarea economică și culturală, cât și în asigurarea coeziunii sociale. Subliniem faptul că eforturile de a introduce reforme structurale și de a îmbunătăți calitatea educației nu trebuie să diminueze eforturile de dezvoltare a cercetării și inovației. De aceea, evidențiem importanța cercetării și a formării în acest domeniu pentru menținerea și îmbunătățirea calității, pentru creșterea competitivității și atractivității SEÎS. Recunoaștem nevoia unei îmbunătățiri a sinergiei dintre învățământul superior și cercetarea din țările noastre și, respectiv, dintre Spațiul European al Învățământului Superior și Spațiul European al Cercetării.

Pentru realizarea acestor obiective, calificările la nivel de doctorat trebuie să fie aliniate la cadrul general de calificări al SEÎS, pornind de la descrierea (calificărilor doctorale) bazată pe rezultate. Avansarea cunoașterii prin cercetare originală constituie partea principală a formării doctorale. Date fiind nevoia de programe doctorale structurate și nevoia de transparență în supervizare și evaluare, specificăm faptul că volumul de lucru normal corespunzător celui de al treilea ciclu ar trebui să corespundă la 3-4 ani de învățământ cu frecvență. Cerem insistent universităților să se asigure că programele lor doctorale promovează formarea interdisciplinară și dezvoltarea de competențe transferabile, care satisfac astfel cerințele de angajare specifice unei piețe mai largi. Trebuie să realizăm o creștere a numărului candidaților la studii doctorale care să-și asume cariere de cercetare în cadrul SEÎS. Noi considerăm participanții la al treilea ciclu de studiu (doctoranzi) atât ca studenți cât și ca cercetători debutanți. Solicităm Grupului de Implementare să pregătească împreună cu EAU și cu alți parteneri interesați un raport asupra evoluției viitoare a principiilor fundamentale (de organizare) a programelor doctorale și să-l prezinte miniștrilor la Conferința din 2007. Trebuie evitată supra-reglementarea studiilor doctorale.

Dimensiunea socială

Dimensiunea socială a Procesului Bologna este parte constitutivă a SEÎS și o condiție necesară pentru asigurarea atractivității și competitivității SEÎS. De aceea, ne reafirmăm angajamentul de a asigura accesul tuturor la învățământ superior de calitate și subliniem cerința de a asigura condiții corespunzătoare de studiu pentru studenți, astfel încât aceștia să poată să își finalizeze studiile fără dificultăți generate de situația lor socială sau economică. Dimensiunea socială cuprinde măsuri adoptate de guverne pentru a ajuta studenții, mai ales pe cei provenind din grupuri sociale dezavantajate, precum și pentru a asigura servicii de orientare și consiliere în vederea lărgirii accesului (la învățământ superior).

Mobilitatea

Considerăm că mobilitatea studenților și profesorilor în cadrul SEÎS rămâne unul din obiectivele cheie ale Procesului Bologna. Conștienți de dificultățile care mai trebuie depășite, ne reafirmăm angajamentul de a facilita transferul burselor și creditelor de studii prin acțiuni conjugate, acolo unde este cazul, astfel încât mobilitatea în cadrul SEÎS să devină o realitate. Trebuie să intensificăm eforturile pentru a elimina obstacolele din calea mobilității, facilitând eliberarea de vize și acordarea de permise de muncă și încurajând participarea la programe de mobilități. Solicităm instituțiilor și studenților să folosească din plin programele de mobilități și pledăm pentru recunoașterea integrală a perioadelor de studii.

Atractivitatea Spațiului European al Învățământului Superior și cooperarea cu alte părți ale lumii

Spațiul European al Învățământului Superior trebuie să fie deschis și atractiv pentru alte părți ale lumii. Contribuția noastră la asigurarea educației pentru toți trebuie să

se bazeze pe principiul dezvoltării durabile și să fie în concordanță cu măsurile luate la nivel internațional pentru dezvoltarea calității în învățământul superior transfrontalier. Reafirmăm principiul potrivit căruia, valorile academice trebuie să prevaleze în acțiunile de cooperare internațională universitară.

Considerăm SEÎS ca fiind un partener al sistemelor de învățământ superior din alte regiuni ale lumii, care stimulează mobilitățile echilibrate și cooperarea între instituții de învățământ superior. Subliniem importanța înțelegerii și respectului intercultural. Dorim să îmbunătățim în continuare înțelegerea Procesului Bologna pe alte continente prin partajarea cu regiunile vecine a experiențelor înregistrate în procesele de reformă. Subliniem nevoia de dialog în subiectele de interes reciproc. Evidențiem cerința de a identifica regiunile partenere și de a intensifica schimbul de idei și experiențe cu respectivele regiuni. Cerem Grupului de Implementare să elaboreze și să convină asupra unei strategii referitoare la dimensiunea externă (a Procesului Bologna).

IV. Inventarierea progresului pentru 2007

Însărcinăm Grupul de Implementare cu continuarea și extinderea procesului de inventariere și cu raportarea la timp pentru următoarea Conferință Ministerială. Ne așteptăm ca inventarierea să continue în domeniile sistemului de cicluri de studiu, asigurării calității și recunoașterii diplomelor și perioadelor de studii, știut fiind că până în 2007 trebuie realizată în cea mai mare parte implementarea acestor trei priorități intermediare.

Urmărim, în particular, realizarea de progrese în:

- ▶ introducerea modelelor de analiză de sistem pentru agențiile de asigurare a calității, așa cum au fost ele propuse în Raportul ENQA;
- ▶ implementarea cadrelor naționale pentru calificări;
- ▶ acordarea și recunoașterea diplomelor comune, inclusiv la nivel doctoral;
- ▶ crearea de oportunități pentru trasee educaționale flexibile în învățământul superior, inclusiv prin proceduri de recunoaștere a învățării anterioare.

Însărcinăm, de asemenea, Grupul de Implementare cu prezentarea de date comparabile cu privire la mobilitatea profesorilor și a studenților, precum și asupra situației sociale și economice a studenților din țările participante ca bază pentru o viitoare inventariere, într-un termen rezonabil, pentru următoarea Conferință Ministerială.

V. Pregătindu-ne pentru 2010

Bazându-ne pe realizările de până acum în cadrul Procesului Bologna, dorim să stabilim un Spațiu European al Învățământului Superior ce se sprijină pe principiile calității și transparenței. Trebuie să prețuim bogata noastră moștenire și diversitate culturală atunci când contribuim la dezvoltarea societății bazate pe cunoaștere. Ne angajăm să susținem principiul responsabilității publice pentru învățământul

superior în contextul societăților moderne complexe. Întrucât învățământul superior se situează la intersecția dintre cercetare, educație și inovare, el este în același timp un element cheie în competitivitatea Europei. Pe măsură ce ne apropiem de anul 2010, ne angajăm să asigurăm instituțiilor de învățământ superior autonomia necesară pentru a implementa reformele convenite, și recunoaștem nevoia unei finanțări corespunzătoare a acestor instituții.

Spațiul European al Învățământului Superior este structurat pe trei cicluri, fiecare ciclu având rolul de a asigura pregătirea studenților pentru piața muncii, pentru acumularea de noi competențe și pentru cetățenia activă. Cadrul general al calificărilor, setul comun de standarde și recomandări reprezintă, de asemenea, caracteristici esențiale ale structurii SEÎS.

Autorizăm structura de implementare stabilită la Berlin să cuprindă în Grupul de Implementare ca membri consultativi pe Education International (EI) structură pan-europeană, Asociația Europeană pentru Asigurarea Calității în Învățământul Superior (ENQA) și Uniunea Confederațiilor Industriașilor și Angajatorilor din Europa (UNICE).

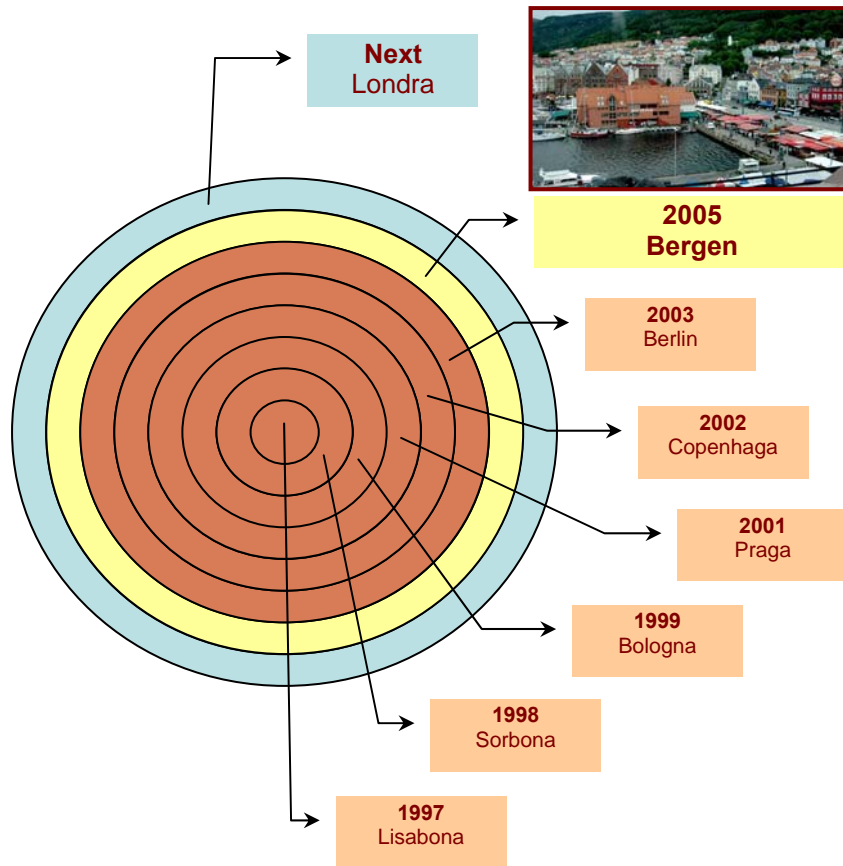
Pe măsură ce Procesul Bologna se apropie de obiectivul creării SEÎS, trebuie să luăm în discuție măsurile cele mai adecvate care să susțină continuitatea dezvoltării după 2010 și solicităm Grupului de Implementare să analizeze aceste aspecte.

Vom ține următoarea Conferință Ministerială la Londra, în 2007.

45 de țări participă la Procesul Bologna și sunt membre al Grupului de implementare: Albania, Andora, Armenia, Austria, Azerbaidjan, Belgia, Bosnia și Herțegovina, Bulgaria, Croația, Cipru, Republica Cehă, Danemarca, Elveția, Estonia, Finlanda, Franța, Georgia, Germania, Grecia, Sfântul Scaun, Ungaria, Islanda, Irlanda, Italia, Letonia, Liechtenstein, Lituania, Luxemburg, Malta, Moldova, Olanda, Norvegia, Polonia, Portugalia, România, Federația Rusă, Serbia și Muntenegru, Republica Slovacă, Slovenia, Spania, Suedia, Fosta Republică Iugoslavă a Macedoniei, Turcia, Ucraina și Marea Britanie. Comisia Europeană este un membru cu drept de vot în Grupul de Implementare (BFUG).

Consiliul Europei, Uniunile Naționale ale Studenților din Europa (ESIB), Education International (EI) Pan-European Structure, Asociația Europeană pentru Asigurarea Calității în Învățământul Superior (ENQA),

Asociația europeană a Universităților (EUA), Asociația Europeană a Instituțiilor de Învățământ Superior (EURASHE), Centrul European de Învățământ Superior (UNESCO-CEPES) și Uniunea Confederațiilor Industriașilor și Angajatorilor din Europa (UNICE) sunt membrii consultativi în Grupul de Implementare.

Realizarea Spațiului European al Învățământului Superior – un răspuns la provocările globalizării

Comunicatul de la Londra, 18 mai 2007

1. Introducere

- 1.1. Noi, miniștrii învățământului, răspunzători de învățământul superior din țările participante la Procesul Bologna, ne-am întrunit la Londra pentru a examina progresele realizate după întâlnirea de la Bergen din 2005 .
- 1.2. În virtutea criteriilor de acceptare stabilite de comun acord, salutăm prezența Republicii Muntenegru ca membră a Procesului Bologna.
- 1.3. Progresele din ultimii doi ani ne-au apropiat în mod semnificativ de realizarea Spațiului European al Învățământului Superior. Pornind de la bogata și diversificata noastră moștenire culturală europeană, dezvoltăm un Spațiu European al Învățământului Superior bazat pe autonomie instituțională, libertate academică, oportunități egale și principii democratice, care să faciliteze mobilitatea, posibilitățile de angajare și să întărească atractivitatea și competitivitatea europeană. Privind în perspectivă, constatăm că lumea în permanentă schimbare reclamă nevoia de a adapta sistemele de învățământ superior, de a asigura competitivitatea Spațiului European pentru a răspunde eficient la provocările globalizării. În acest scop, apreciem importanța implementării reformelor Procesului Bologna, sprijinul continuu și implicarea tuturor partenerilor. Totodată, salutăm contribuția grupurilor de lucru și a seminarilor în realizarea acestor progrese. În acest sens, ne exprimăm acordul de a continua parteneriatele stabilite, de a ne ajuta reciproc în eforturile comune și de a promova realizările de succes, cazurile de bună practică.
- 1.4. În acest cadru reafirmăm hotărârea noastră de a spori gradul de compatibilitate și comparare între sistemele de învățământ superior, respectând diversitatea. Suntem conștienți de importanța influenței pe care institutele de învățământ superior o exercită asupra dezvoltării societății, fiind, prin tradiție, centre de învățare, cercetare, creativitate, transfer de cunoștințe, precum și de rolul lor esențial în definirea și transmiterea valorilor pe care se bazează societățile noastre. Scopul nostru este asigurarea resurselor necesare institutelor de învățământ superior pentru a continua îndeplinirea obiectivelor propuse. Aceste obiective vizează: pregătirea studenților pentru viață ca cetățeni activi într-o societate democratică; pregătirea studenților pentru cariera viitoare și pentru dezvoltarea personală; crearea și păstrarea unei baze de cunoștințe ample, avansate; stimularea cercetării și inovării.
- 1.5. În lumina celor de mai sus subliniem importanța unor institute puternice, diversificate, finanțate adecvat, autonome și responsabile. Totodată,

menționăm necesitatea respectării și promovării principiilor de non-discriminare și acces echitabil, atât pentru studenți cât și pentru cadrele didactice din întregul învățământ superior.

2. Progresul înregistrat în realizarea Spațiului European al Învățământului Superior

2.1. Raportul nostru de re-evaluare, raportul *Tendințe V* al Asociației Europene a Universităților, raportul ESIB *Bologna în percepția studentului*, raportul Eurydice *Structura Învățământului Superior în Europa*, confirmă progresele înregistrate în ultimii doi ani. Remarcăm o creștere a gradului de conștientizare a faptului că acest proces va însemna trecerea spre învățământul superior centrat pe student, tendință pe care o vom sprijini și în continuare.

Mobilitatea

2.2. Unul dintre elementele centrale ale Procesului Bologna îl reprezintă mobilitatea cadrelor didactice, studenților, absolvenților, menită să dezvolte cooperarea internațională între persoane și institute, să îmbunătățească calitatea învățământului superior și al cercetării, să dea substanță dimensiunii europene.

2.3. Chiar dacă o serie de progrese au fost înregistrate din 1999, o seamă de provocări își așteaptă rezolvarea. Printre obstacolele în calea mobilității menționăm imigrarea, recunoașterea, insuficiența resurselor financiare, condițiile rigide de pensionare. În acest sens, recunoaștem răspunderea guvernelor individuale de a facilita obținerea vizelor, rezidenței, permisului de muncă. Pentru toate situațiile care depășesc competența ministerului educației, ne angajăm să conlucrăm cu guvernele respective pentru a realiza progrese hotărâtoare în această direcție. La nivel național, ne propunem să activăm pentru implementarea deplină a instrumentelor și procedurilor de recunoaștere și pentru găsirea căilor de stimulare a mobilității atât pentru cadrele didactice cât și pentru studenți. Aceasta include încurajarea creșterii semnificative a numărului de programe comune și crearea unor planuri de învățământ flexibile, precum și impulsivitatea institutelor de a-și asuma o răspundere sporită pentru mobilitatea cadrelor didactice și studenților, respectând un echilibru echitabil între țările Spațiului European al Învățământului Superior.

Structura școlarizării

2.4. Semnalăm progrese remarcabile la nivel național și instituțional cu privire la obiectivul de a realiza un sistem bazat pe trei cicluri de studiu. Remarcăm creșterea semnificativă a numărului de studenți înmatriculați în primele două cicluri; de asemenea, se înregistrează o estompare a barierelor structurale dintre cicluri. În mod similar, se manifestă o creștere a numărului de programe doctorale structurate. Subliniem importanța reformei curriculare concretizată

prin calificări care răspund nevoilor pieții și studiilor ulterioare. În viitor eforturile noastre trebuie să se concentreze asupra înlăturării barierelor de accesare și de continuare a ciclurilor de studiu, asupra implementării adecvate a sistemului european de credite transferabile bazate pe rezultatele învățării și munca studentului. Totodată, accentuăm importanța îmbunătățirii gradului de angajare, în paralel cu necesitatea de a dispune de date suplimentare în această privință pentru dezvoltări ulterioare.

Recunoașterea

- 2.5. Dintre componentele esențiale ale Spațiului European al Învățământului Superior menționăm recunoașterea corectă a calificărilor din învățământul superior, recunoașterea perioadelor de studiu și a învățării anterioare, incluzând învățarea informală și non-formală, atât la nivel intern, cât și în context global. Existența unor diplome transparente și comparabile, a unei informații accesibile cu privire la sistemele educaționale și la cadrul calificărilor sunt condiții obligatorii pentru mobilitatea cetățenilor și pentru asigurarea atractivității și competitivității în Spațiul European al Învățământului Superior. Ne exprimăm satisfacția pentru faptul că 38 de membri ai Procesului Bologna, inclusiv Muntenegru, au ratificat Convenția Consiliului Europei / UNESCO referitoare la recunoașterea calificărilor în Spațiul European al Învățământului Superior (Convenția de Recunoaștere de la Lisabona) și solicităm celorlalți membri să acorde prioritate urgentării ratificării.
- 2.6. Deși s-au înregistrat progrese în implementarea Convenției de Recunoaștere de la Lisabona, cu privire la creditele transferabile și suplimentele diplomelor, este necesară o mai mare coerență în abordările recunoașterii la nivel național și instituțional. În vederea îmbunătățirii practicilor de recunoaștere, solicităm Grupului de continuare a Procesului Bologna să organizeze în cadrul rețelelor ENIC / NARIC analiza planurilor de acțiune naționale și să disemineze cazurile de bună practică.

Cadrul calificărilor

- 2.7. Cadrele calificărilor reprezintă instrumente importante pentru a realiza compararea și transparența în cadrul Spațiului European al Învățământului Superior, facilitând deplasarea în cadrul și între sistemele educaționale. Aceste cadre au, de asemenea, rolul de a ajuta institutele de învățământ superior să dezvolte module și programe de studiu bazate pe rezultatele învățării și pe credite, de a îmbunătăți recunoașterea calificărilor și a tuturor formelor de învățare anterioare.
- 2.8. Remarcăm progresul inițial în direcția implementării cadrului de calificări la nivel național, precum și nevoia de a depune eforturi sporite. Ne angajăm să implementăm până în 2010 astfel de cadre naționale ale calificărilor acreditate în conformitate cu Cadrul Calificărilor din Spațiul European al Învățământului Superior. Conștienți de dificultatea acestui demers, solicităm Consiliului Europei să sprijine diseminarea experienței dobândite în elaborarea cadrelor naționale de calificări. Subliniem rolul stabilirii cadrului calificărilor pentru

încurajarea mobilității sporite a studenților și cadrelor didactice, pentru îmbunătățirea șanselor de angajare.

- 2.9. Ne exprimăm satisfacția pentru faptul că aceste cadre naționale de calificări compatibile cu Cadrul Calificărilor în Spațiul European al Învățământului Superior vor fi compatibile și cu propunerea Comisiei Europene pentru Cadrul European al Calificărilor pentru Educație Permanentă.
- 2.10. Considerăm că aprobarea la Bergen a Cadrului Calificărilor din Spațiul European al Învățământului Superior reprezintă un element central în promovarea educației europene în învățământul superior în contextul global.

Educația Permanentă

- 2.11. Raportul de re-evaluare dovedește prezența unor elemente de învățare flexibilă în majoritatea țărilor; totuși, dezvoltarea sistematică a învățării flexibile în vederea sprijinirii educației permanente este încă în fază incipientă. Din acest motiv, solicităm Grupului de continuare a Procesului Bologna să amplifice diseminarea cazurilor de bună practică și să militeze pentru o înțelegere comună a rolului învățământului superior în educația permanentă. Este încă redus numărul țărilor din Spațiul European al Învățământului Superior în care recunoașterea învățării anterioare pentru acces și credite este dezvoltată. Grupul de continuare a Procesului Bologna are misiunea ca, în cooperare cu ENIC / NARIC, să facă propuneri pentru recunoașterea învățării anterioare.

Asigurarea calității și Registrul European al Agențiilor pentru Asigurarea Calității

- 2.12. Standardele și liniile directoare pentru asigurarea calității în Spațiul European al Învățământului Superior adoptate la Bergen au impulsionat puternic schimbările cu privire la asigurarea calității. Toate țările au început implementarea lor și unele au înregistrat progrese semnificative. În mod special asigurarea calității externe este mult mai bine dezvoltată decât în perioada anterioară. Gradul de implicare a studentului la toate nivelele a sporit după 2005, deși mai sunt necesare o serie de îmbunătățiri. Întrucât răspunderea majoră pentru asigurarea calității revine institutelor de învățământ superior, acestea au obligația de a continua dezvoltarea propriilor sisteme de asigurare a calității. Confirmăm progresele realizate în privința recunoașterii reciproce a acreditărilor și a hotărârilor de asigurare a calității și încurajăm continuarea cooperării internaționale între agențiile de asigurare a calității.
- 2.13. Primul Forum European de Asigurarea Calității din 2006, organizat de către EUA, ENQA, EURASHE și ESIB (Grupul celor 4) a reprezentat o ocazie de a discuta realizările europene în asigurarea calității. Încurajăm cele patru organizații să continue organizarea unor forumuri anuale, să faciliteze diseminarea cazurilor de bună practică și să asigure continuarea îmbunătățirii calității în Spațiul European al Învățământului Superior.

2.14. Pe această cale adresăm mulțumirile noastre Grupului celor 4 pentru satisfacerea solicitării noastre de a întocmi Registrul European al Agențiilor pentru Asigurarea Calității. Scopul acestui registru este asigurarea accesului tuturor partenerilor și a largului public la informații obiective cu privire la agențiile pentru asigurarea calității. Obiectivul urmărit este sporirea încrederii în învățământul superior în Spațiul European al Învățământului Superior și facilitarea recunoașterii reciproce a deciziilor de asigurarea calității și acreditare. Salutăm crearea registrului Grupului celor 4, rezultat al muncii în parteneriat, bazat pe propria propunere de model operațional. Registrul este voluntar, auto-finanțat, independent și transparent. Cererile de includere în registru sunt evaluate în baza conformității cu cerințele europene, coroborat cu procesul de revizuire independentă asigurat de către autoritățile naționale, în situațiile solicitate de aceste autorități. Solicităm Grupului celor 4 să raporteze în mod regulat progresele înregistrate prin Grupul de continuare a Procesului Bologna, și, după doi ani de funcționare, să asigure evaluarea externă a Registrului, luând în considerare opiniile tuturor partenerilor.

Doctoratul

2.15. Alinierea Spațiului European al Învățământului Superior la Spațiul European de Cercetare rămâne un obiectiv cheie. Ministerele educației recunosc valoarea dezvoltării și menținerii unei mari varietăți de programe doctorale legate de cadrul calificărilor din Spațiul European al Învățământului Superior. În același timp, apreciem că dezvoltarea pregătirii în cel de-al treilea ciclu și îmbunătățirea statutului, perspectivele în carieră și finanțarea în etapele de început ale cercetării reprezintă condiții premergătoare pentru a îndeplini obiectivele europene de amplificare a capacității de cercetare și de îmbunătățire a calității și competitivității în învățământul superior european.

2.16. În acest scop invităm institutele de învățământ superior să-și sporească eforturile pentru a cuprinde programele doctorale în strategiile și politicile instituționale și pentru a dezvolta traiectoria carierei și oportunități adecvate pentru doctoranzi și cercetători debutanți.

2.17. Invităm Asociația Europeană a Universităților să continue sprijinirea diseminării experienței acumulate în rândul institutelor de învățământ superior cu referire la programele doctorale inovatoare organizate în întreaga Europă, la aspecte esențiale ca, de pildă, accesul transparent, procedurile de coordonare și evaluare, dezvoltarea unor deprinderi transferabile și moduri de îmbunătățire a posibilităților de angajare. În acest scop vom căuta oportunități adecvate pentru a încuraja creșterea schimbului de informații între guverne referitoare la finanțare și la alte aspecte, precum și cu alte organisme pentru finanțarea cercetării.

Dimensiunea socială

2.18. Învățământul superior trebuie să joace un rol sporit în promovarea coeziunii sociale, în reducerea inegalității și ridicarea nivelului cunoștințelor, deprinderilor și competențelor în societate. Totodată, politica educațională

trebuie să amplifice potențialul individului pentru dezvoltarea personală și contribuția lui la consolidarea unei societăți democratice, bazate pe cunoaștere. Aspirațiile sociale ale studențimii care se înmatriculează în învățământul superior, participă și absolvă studiile să reflecte diversitatea populațiilor. Dorim să scoatem în evidență importanța șansei studenților de a-și completa studiile fără obstacole legate de statutul social și economic. În consecință, ne continuăm eforturile pentru a oferi studenților servicii, pentru a crea căi de învățare mai flexibile și pentru a extinde participarea la toate nivelele în baza șanselor egale.

Spațiul European al Învățământului Superior în contextul global

- 2.19. Ne exprimăm satisfacția că în numeroase părți ale lumii reformele Bologna au trezit interes și au stimulat discuții între parteneri europeni și internaționali pe marginea multor aspecte ca, de exemplu, recunoașterea calificărilor, beneficiile cooperării bazate pe parteneriat, încrederea și înțelegerea reciprocă și valorile de bază ale Procesului Bologna. În plus, confirmăm eforturile depuse de către o serie de țări în alte părți ale lumii pentru a-și alinia sistemul educațional universitar la cadrul Procesului Bologna.
- 2.20. Adoptăm strategia „Spațiul European al Învățământului Superior în contextul global” și ne propunem să activăm în următoarele direcții: îmbunătățirea informației asupra atractivității și competitivității și promovarea acestora în Spațiul European al Învățământului Superior; întărirea cooperării bazate pe parteneriat, intensificarea dialogului și îmbunătățirea recunoașterii. Această activitate este corelată cu *Principiile asigurării calității în învățământul superior transfrontalier* promovate de OECD / UNESCO.

3. Priorități pentru 2009

- 3.1. Pentru următorii doi ani suntem de acord să ne concentrăm asupra completării direcțiilor de acțiune aprobate, respectiv, prioritățile continue ale sistemului de trei cicluri, asigurarea calității și recunoașterea diplomelor și a perioadelor de studiu. Vom acorda atenție deosebită următoarelor aspecte:

Mobilitatea

- 3.2. În rapoartele naționale pentru 2009 se vor preciza acțiunile întreprinse la nivel național pentru promovarea mobilității studenților și cadrelor didactice, inclusiv măsurile pentru evaluarea ulterioară. Ne vom concentra asupra aspectelor la nivel național identificate mai sus în paragraful 2.3 . Suntem de acord să înființăm o rețea de experți naționali pentru a schimba informații, pentru a contribui la identificarea obstacolelor în vederea obținerii fără dificultate a burselor și împrumuturilor.

Dimensiunea socială

- 3.3. În mod similar, vom întocmi rapoarte asupra strategiilor naționale și politicilor care vizează dimensiunea socială, incluzând planurile de acțiune și măsurile necesare pentru evaluarea eficienței lor, cu participarea tuturor partenerilor de la nivel național.

Colectarea datelor

- 3.4. Recunoaștem necesitatea de a îmbunătăți disponibilitatea datelor referitoare la mobilități și la dimensiunea socială pentru toate țările participante la Procesul Bologna. În acest sens, solicităm Comisiei Europene (Eurostat) ca, împreună cu Eurostudent, să stabilească indicatori comparabili și obiectivi pentru măsurarea progresului înregistrat în realizarea obiectivului global vizând dimensiunea socială și mobilitatea studenților și cadrelor didactice în toate țările Bologna. Datele trebuie să reflecte echitatea participării la educație în învățământul superior, precum și posibilitățile de angajare pentru absolvenți. Această activitate trebuie să se desfășoare în cooperare cu Grupul de continuare a Procesului Bologna, finalizată cu înaintarea unui raport pentru conferința ministerială din 2009.

Angajarea

- 3.5. Ca urmare a introducerii sistemului cu trei cicluri, solicităm Grupului de continuare a Procesului Bologna să ia în considerare în detalii modalitatea de angajare în raport cu fiecare dintre cele trei cicluri și în contextul educației permanente. Acest lucru reclamă responsabilitatea tuturor partenerilor. Guvernele și institutele de învățământ superior vor fi obligate să comunice în mai mare măsură cu angajatorii și cu alți parteneri cu privire la fundamentarea reformelor. Vom milita în cadrul guvernelor noastre pentru a asigura compatibilitatea deplină a procesului de angajare, a carierei în serviciile publice cu noul sistem de trei cicluri. Pentru atingerea acestui deziderat solicităm instituțiilor să dezvolte parteneriate și cooperarea cu angajatorii în procesul continuu de inovare curriculară bazată pe rezultatele învățării.

Spațiul European al Învățământului Superior în contextul global

- 3.6. Solicităm Grupului de continuare a Procesului Bologna să înainteze până în 2009 un raport cu privire la realizările în această direcție la nivel european, național și instituțional. Toți partenerii joacă un rol în sfera lor de responsabilitate. În acest raport privind implementarea strategiei Spațiului European al Învățământului Superior în contextul global, Grupul de continuare a Procesului Bologna trebuie să ia în considerare două priorități. În primul rând, să optimizeze informația disponibilă despre Spațiul European al Învățământului Superior prin dezvoltarea site-ului Secretariatului de la

Bologna și să realizeze Manualul de la Bologna al Asociației Europene a Universităților. În al doilea rând, să optimizeze recunoașterea. Apelăm la institutele de învățământ superior, la centrele ENIC / NARIC și la alte autorități de recunoaștere competente din Spațiul European al Învățământului Superior să acrediteze calificările din alte părți ale lumii cu aceeași deschidere și obiectivitate cu care calificările europene ar fi acreditate în alte zone ale lumii și să se bazeze pe principiile Convenției de Recunoaștere de la Lisabona.

Re-evaluarea

- 3.7. Solicităm Grupului de continuare a Procesului Bologna să continue procesul de re-evaluare, bazat pe rapoartele naționale, pentru conferința ministerială din 2009. Este necesară dezvoltarea analizei calitative în re-evaluare, în special pentru mobilități, pentru abordarea Procesului Bologna în context global și pentru dimensiunea socială. Re-evaluarea trebuie să includă în continuare sistemul de absolvire a celor trei cicluri și angajarea absolvenților, recunoașterea diplomelor și a perioadelor de studiu și implementarea tuturor aspectelor de asigurare a calității în lumina Standardelor și Principiilor de Asigurarea Calității stabilite la Bergen. Următorul demers bazat pe învățarea centrată pe student, pe rezultatele procesului educațional, vizează abordarea în mod integrat a cadrelor naționale de calificare, a rezultatelor învățării și creditelor, a educației permanente și a recunoașterii învățării anterioare.

4. Dezvoltarea până în 2010 și probleme de perspectivă

- 4.1. Având în vedere dezvoltarea în continuare a Spațiului European al Învățământului Superior și raportarea la provocările globalizării, se poate anticipa nevoia de extindere a colaborării și după anul 2010.
- 4.2. Deoarece 2010 va reprezenta trecerea de la procesul Bologna la Spațiul European al Învățământului Superior, acest moment de răscruce va fi un prilej pentru reafirmarea hotărârii noastre de a considera învățământul superior ca pe un element esențial în întărirea societății prin forțe proprii la nivel național și european. 2010 va reprezenta și o ocazie de a reformula ideile care ne-au motivat în lansarea Procesului Bologna în 1999 și pentru a fundamenta cazul Spațiului European al Învățământului Superior pe valori și idei care depășesc nivelul structurilor și instrumentelor de lucru. 2010 va însemna și posibilitatea de a direcționa evoluția sistemului educațional în învățământul superior pe o traiectorie care depășește problemele curente, transformându-le în posibilități de confruntare cu cerințele viitorului.
- 4.3. Grupul de continuare a procesului Bologna are menirea de a examina modul de dezvoltare a Spațiului European al Învățământului Superior după 2010 și de a prezenta un raport în acest sens la următoarea reuniune ministerială în 2009. Raportul trebuie să includă propuneri cu privire la structuri de sprijinire adecvate, având în vedere faptul că actualele colaborări informale funcționează optim și se concretizează prin modificări semnificative.

- 4.4. Bazându-ne pe re-evaluări anterioare, respectiv, *Tendințe și Bologna în percepția studentului*, invităm Grupul de continuare a Procesului Bologna să pregătească pentru 2010 un raport cu o evaluare independentă în parteneriat cu membri consultanți, pentru a evalua progresul global al procesului Bologna în Spațiul European al Învățământului Superior după 1999.
- 4.5. Delegăm Grupul de continuare a Procesului Bologna ca abilitat pentru a decide în prima jumătate a anului 2008 asupra naturii, conținutului și locului de desfășurare a reuniunii ministeriale din 2010.
- 4.6. Următoarea noastră reuniune va fi găzduită de către Belgia în Louvain-la-Neuve, 28 – 29 aprilie 2009.

